

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
IZGLĪTĪBAS ZINĀTŅU UN PSIHOLOĢIJAS FAKULTĀTE
IZGLĪTĪBAS ZINĀTŅU UN PEDAGOĢISKO INOVĀCIJU NODAĻA

**SKOLĒNU SOCIĀLĀ ADAPTĀCIJA SEKMĪGAI PĀREJAI NO SĀKUMSKOLAS UZ
PAMATSKOLU
MAĢISTRA DARBS**

Autors: Velta Baseviča

Studenta apliecības Nr.: vb23015

Darba vadītāja: Dr.psych. docente Guna Svence

RĪGA 2024

Anotācija

Atslēgvārdi: Sociālā adaptācija, sociālās adaptācijas faktori, sociālās un emocionālās prasmes, labbūtība.

Maģistra darbs pēta skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu, analizējot būtiskos aspektus un faktoros, kas ietekmē šo procesu. Darba aktualitāti autore pamato ar to, ka skolēni mācību laikā piedzīvo vairākus būtiskus pārejas posmus, kas ne vienmēr saistās tikai ar izglītības līmeņu maiņu.

Autore uzskata, ka šajā pārejas procesā būtiski ir ņemt vērā ne tikai izglītības satura un struktūras izmaiņas, bet arī skolēnu sociālās un emocionālās vajadzības. Skolēna spēja adaptēties jaunajos apstākļos bieži ir atkarīga no skolas klimata, atbalsta sistēmas un komunikācijas starp skolēniem, skolotājiem un vecākiem. Pētījumā tika analizēta skolēnu sociālā adaptācija pārejā no sākumskolas uz pamatskolu, akcentējot tādos faktoros kā skolēna vienaudži, skolotāji un ģimene.

Pētījumā, izmantojot kvalitatīvās un kvantitatīvās pētījuma metodes, tika veiktas intervijas ar skolotājiem, kā arī aptaujas ar skolēniem un viņu vecākiem, lai noskaidrotu viņu domas un izjūtas attiecībā uz sociālo adaptāciju pārejas posmā. Pētījuma mērķis - izstrādāt ieteikumus skolēnu sociālās adaptācijas veicināšanai, balstoties uz pētījuma rezultātiem, kas palīdzētu efektīvāk atbalstīt skolēnus šajā svarīgajā pārejas posmā.

Pētījuma laikā tika secināts, ka ir nepieciešams uzlabot atbalsta mehānismus un skolas vidi, lai nodrošinātu skolēniem veiksmīgu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu.

Balstoties uz intervijām ar skolotājiem, kā arī aptaujām ar skolēniem un viņu vecākiem, autore formulē priekšlikumus skolotājiem un vecākiem, lai sekmētu skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu. Pētījums var kalpot kā resurss, kas var palīdzēt veikt izmaiņas izglītības praksē, lai uzlabotu skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu.

Annotation

Keywords: Social adaptation, factors of social adaptation, social and emotional skills, well-being.

The master's thesis explores students' social adaptation during the transition from primary to secondary school, analyzing the key aspects and factors that influence this process. The relevance of the work is justified by the fact that students experience several significant transition phases during their education, which are not always related solely to changes in educational levels.

The author believes that it is essential to consider not only changes in the content and structure of education, but also the social and emotional needs of students during this transition. A student's ability to adapt to new circumstances is often influenced by the school climate, the support system, and communication between students, teachers, and parents. The study analyzes the social adaptation of students during the transition from primary to secondary school, focusing on factors such as peers, teachers, and family.

Using both qualitative and quantitative research methods, the study included interviews with teachers and surveys with students and their parents to gather their opinions and feelings regarding social adaptation during this transition. The aim of the study is to develop recommendations for promoting students' social adaptation, based on the findings, which could help more effectively support students during this crucial phase of transition.

The conclusions drawn from the study indicate a need to improve support mechanisms and the school environment to ensure successful social adaptation for students moving from primary to secondary school. Based on interviews with teachers, as well as surveys with students and parents, the author formulates recommendations for teachers and parents to foster students' social adaptation. The study serves as a resource that can assist in making changes to educational practices, with the goal of improving social adaptation during the transition from primary to secondary school.

Saturs

Saīsinājumu, akronīmi skaidrojums.....	5
Svarīgāko terminu skaidrojums	6
Ievads	7
1. Sociālā adaptācija.....	7
2. Skolēnu sociālās adaptācijas faktori.....	16
2.1. Ģimenes faktors sociālajā adaptācijā pārejā no sākumskolas uz pamatskolu	16
2.2. Skolotāju faktors uz skolēna sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu	18
2.3. Vienaudžu faktors sociālajā adaptācijā pārejā no sākumskolas uz pamatskolu	19
3. Skolēnu labbūtība sociālās adaptācijas kontekstā pārejā no sākumskolas uz pamatskolu....	21
4. Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes sociālās adaptācijas kontekstā	25
Kopsavilkums par maģistra darba teorētisko daļu	27
5. Metodes	29
5.1. Intervija.....	31
5.2. Anketēšana.....	32
6. Rezultāti	33
6.1. Intervijas rezultātu saturā balstīta analīze.....	34
6.2. Aptaujas rezultāti.....	39
Secinājumi.....	49
Priekšlikumi	Error! Bookmark not defined.
Nobeigums	52
Bibliogrāfija	54
Pielikumi.....	59
1.pielikums - Jautājumi skolotājiem par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu.....	59
2.pielikums – Aptauja skolēnu vecākiem par viņu bērnu labbūtību skolā Labdien!.....	61
3.pielikums – Aptauja pamatskolas skolēniem par viņu labbūtību skolā.....	63
4.pielikums - Skolotāju viedoklis par skolēna labbūtību, adaptāciju, sadarbību un atbalstu pārejā no sākumskolas uz pamatskolu.....	65
5.pielikums - Intervijas ar skolotāju transkripts	84

Saīsinājumu, akronīmi skaidrojums

OECD – Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

PISA – Starptautiskā skolēnu prasmju novērtēšanas programma

CASEL – Sociālās un emocionālās mācīšanās veicināšana

JASP - Atvērtā koda statistikas programma

APU – Atbalsts pozitīvai uzvedībai

KiVa – Antibulinga programma

SEM – Sociāli emocionālā mācīšana

Svarīgāko terminu skaidrojums

Sociālā adaptācija - ir indivīda vai sociālās grupas pielāgošanās sociālajai videi, kuras gaitā tiek saskaņotas prasības un cerības dalībai tajā vai sociālā adaptācija ir mijiedarbība starp indivīdu un sociālo vidi (Terziev, 2019).

Skolēnu labbūtība - ir psiholoģisko, kognitīvo, sociālo un fizisko darbību spējas, kas nepieciešamas, lai dzīvotu laimīgu un pilnvērtīgu dzīvi (PISA, 2015).

Sociālās un emocionālās prasmes - ir prasmes, kas palīdz bērniem un jauniešiem attīstīt savu noturību un pārvaldīt savas domas, jūtas un uzvedību (CASEL, 2013).

Ievads

Autore darba aktualitāti pamato ar to, ka skolēni savā dzīvē saskaras ar daudziem pārejas posmiem, ne tikai mainot izglītības līmeņus, bet arī izglītības iestādes un pat dzīvesvietas. Tas sev līdzi nes būtiskas pārmaiņas, kuru pārvarēšanai skolēnam ir nepieciešami lieli personīgie resursi. Pāreja no viena izglītības posma uz nākamo skolēnam ir solis nezināmajā, atdalīšanās no kaut kā ierasta un saprotama. Tas ir jauns sākums, kas sev līdzi nes daudz pārmaiņu – mainās ne tikai skolotāji, mācību priekšmeti, bet arī izvirzītās prasības un sasniedzamie rezultāti. Tāpēc pirmais mācību gads skolēnam uzsākot mācības jaunā izglītības posmā var nebūt viegls periods. Neskatoties uz to, ka skolēnam aiz muguras var būt jau vairāki pabeigti izglītības posmi (pirmskola, sākumskola), uzsākot jaunu izglītības posmu skolēns var saskarties ar daudziem nopietniem izaicinājumiem. Tādēļ pārejā no viena izglītības posma uz nākamo ir būtiski “nepazaudēt” skolēnu un viņa sociālās vajadzības, kas pastāv un rodas šajā procesā (OECD, 2020, PISA, 2015, CASEL, 2013).

Pārejā no viena izglītības posma uz nākamo ir jāņem vērā arī šī procesa sarežģīto nosacījumu kopums, kurš daudzu skolēnu dzīvē iezīmējās ne tikai ar izglītības posma maiņu, bet arī skolas ēkas vai pašas skolas maiņu, skolotāju maiņu un iespējams arī ar draugu maiņu. Tādēļ šādos apstākļos būtisks ir skolas klimats. Pozitīva skolas vide ir svarīga veiksmīgu un efektīvu skolu sastāvdaļa. Skolēnu adaptāciju pārejā no viena izglītības posma uz citu var ietekmēt vairāki mainīgie parametri, piemēram:

- Pats skolēns, jeb viņa vecums, dzimums;
- Vecāki – viņu izglītības līmenis, sociālais un materiālais stāvoklis;
- Klase – skolēnu skaits klasē, dzimuma sadalījums klasē;
- Pedagogi – viņu pieredze;
- Skola – skolas veids (vai visas klases visos līmeņos atrodas vienā ēkā);
- Skolas atrašanās vieta – valsts mēroga pilsēta, pilsēta, lauki, ciems (Skačkova & Dzerviniks, 2017).

Skolas klimats nav vienīgais, kas var ietekmēt skolēna veiksmīgu pāreju no viena izglītības posma uz nākamo, būtisku lomu spēlē visu iesaistīto pušu komunikācijas pasākumi. Par šādiem panākuma kritērijiem tiek uzskatīti:

- Skolēna piederība un labbūtība skolā;

- Piemērotības sajūta, justies atzītam un sajūta, ka spēj piedalīties klases un skolas dzīvē.

Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociālā pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu (Reicher & Matischen – Jaun, 2018).

Autore, iepazīstoties ar Skola 2030 projektu, secina, ka tā ietvaros pamatizglītības standarts tika attiecināts uz mācību saturu un pieeju skolā no 1. līdz 9. klasei. Tas paredz mācību satura apguves sasniedzamos rezultātus formulēt trīs gadu posmos:

- 1. – 3.klase;
- 4. – 6.klase;
- 7. – 9.klase.

Caur šādu dalījumu iezīmējas tas, ka ik pēc trīs gadiem mainās vai nu vērtēšanas kārtība vai vērtēšanas kārtība un apgūstamo mācību priekšmetu skaits, kā arī skolotāju piesaiste noteiktu posmu priekšmetu pasniegšanā (Skola2030). Savukārt, normatīvie akti paredz, ka pamatizglītības programma var tikt īstenota divos posmos. Pirmā posma izglītības programmu īsteno no 1. klases līdz 6. klasei, un pamatizglītības otrā posma izglītības programmu īsteno no 7. klases līdz 9. klasei (Vispārējās izglītības likums, 1999.). Autore uzskata, ka šādas biežas pārmaiņas daudziem skolēniem ir papildus apjukuma un stresa avots, ļaujot secināt, ka esošās izglītības sistēmas pašos pamatos jau sākotnēji ir iestrādāti papildus riski un izaicinājumi, ar ko izglītošanās laikā skolēniem būs jāsaskaras.

Autore uzskata, lai arī normatīvo aktu un politikas plānošanu dokumentos izglītības posmi ir skaidri definēti, to fragmentācija un satura atšķirības var radīt neskaidrības par izglītības soli, mērķiem un metodēm. Praktiskajā dzīvē situācija atšķiras no tā, kā tā ir definēta un aprakstīta normatīvajos aktos un politikas plānošanas dokumentos un izglītības posmu noslēgums, un pāreja no viena posma uz nākamo var nebūt tik skaidri izteikta. Pāreja ir atkarīga no skolas iespējām un vēsturiskajām tradīcijām, kur sava artava ir tam, kā Latvijā ir attīstījusies izglītības sistēma dažādos vēsturiskos kontekstos, tostarp padomju periodā, kad izglītības sistēma tika ieviesta ar stingru centralizāciju un ideoloģisku orientāciju. Piemēram, skolās, kurās izglītības iegūšana notiek vairākās skolas ēkās, sadalot klašu posmus ne pēc izglītības posmiem, kādi tie noteikti normatīvajos aktos, bet gan pēc ēkas ietilpības, vai pēc vēsturiskā dalījuma, kad pirmais izglītības līmenis noslēdzās pēc ceturtās klases. Šādos gadījumos no skolēnu un viņu vecāku puses sākumskolas posms noslēdzas attiecīgi pēc tās klases noslēguma pēc kura skolēns pāriet mācību

turpināšanai uz citu ēku. Ir skolas, kuras pieturas pie pamatizglītības standarta un īpaši izdala tā pirmo posmu 1.-3. klase, saucot to par sākumskolu. Pēc darba autores novērojumiem šāda skolas sadalījuma sistēma rada problēmu, jo šāds pamatizglītības standarts tiek ievērots vienīgi domājot par mācību programmu saturu un tā attiecināšanu uz noteiktiem klašu posmiem. Līdz ar ko, pēc autores novērojumiem, daudzās skolās tradicionāli veidojas šāds sadalījums:

1.-3.klase – sākumskola;

4.-9.klase – pamatskola;

10.-12.klase – vidusskola.

Lai arī vispārējās izglītības likums paredz (Vispārējās izglītības likums, 1999), ka pamatskolas pirmais posms ir 1.-6. klase un būtībā varētu domāt, ka šo klašu grupa būtu saucama par sākumskolu, darba autores izvēlētajās izglītības iestādēs tiek īstenota cita prakse.

Autore izvēlētajās izglītības iestādēs nav skaidras robežas starp sākumskolu un pamatskolu. Autore savā darbā pieturēsies pie katras pētījumā dalību ņēmušās skolas reālās situācijas, kad tiek izmantota gan izglītības standarta pieeja, gan skolas vēsturiskās tradīcijas, izejot no tā, ka skola ir dalīta pa vairākām ēkām. Autore savā darbā specifiski pievēršas skolēniem vecumosnā no 10 līdz 11 gadiem (attieciāgi 4. un 5. klase) un viņu sociālās adaptācijas procesa izpētei. Šis pārejas posms ir interesants arī ar to, ka sakrīt ar biolōģisko pāreju no bērna uz pusaudža vecumu, kas sev līdzī nes papildus izaicinājumus.

Autore uzskata - lai arī politikas plānošanas dokumentos un politisko partiju nostādņēs var lasīt, ka mūsdienu izglītībai jābūt pielāgotai skolēnu vajadzībām un orientētai uz viņu iespēju un izaicinājumu atrašanu, tādejiādi veicinot skolēnu sociālo adaptāciju, praksē ne vienmēr tas īstenojas. Veiksmīga pāreja var skolēniem pavērt jaunas iespējas, taču bailes no iespējamās neveiksmes, ar kurām skolēns var saskarties, uzsākot mācības pamatskolā, var būt saistītas ar lielām šaubām par sevi, savām spējām un psiholōģisku stresu. Pārejas iznākums var noteikt skolēna tālāko attīstību atkarībā no tā, vai pārejas process tiek uztverts kā pozitīvs vai kā negatīvs.

Zinātniskā literatūrā (PISA, 2015, OECD, 2023, Telekova, et al., 2023) un pētījumos kā būtiska parādās atziņa, ka pārejas procesā nozīmīgu lomu spēlē tādi aspekti kā skolēna individuālā labbūtība, pašapziņa un adaptācijas spēja. Mainot izglītības posmus, skolēns nonāk relatīvi jaunos izglītības apstākļos, kuriem skolēnam ir jāiemācās pielāgoties. Šajā procesā skolēns saskaras ne tikai ar jauniem apstākļiem, bet arī ar jauniem skolotājiem un skolas biedriem (Āboltiņa, 2014). Pārejas adaptācijas procesā iesaistīto skolotāju, klases biedru, atbalsta personāla savlaicīga

iepazīšana var palīdzēt skolēnam atvieglot šo procesu. Lai izprastu, kā noris skolēna sociālā adaptācija, kādi faktori to ietekmē, turpmāk autore aplūkos tādu jēdzienu kā sociālā adaptācija, sociālo adaptāciju faktoros un labbūtības nozīmi skolēnu pārejā no sākumskolas uz pamatskolu, kā arī sociālās un emocionālās prasmes (CASEL, 2013, Beatson, et al, 2023).

Mērķis: balstoties uz veikto skolotāju interviju un skolēnu un viņu vecāku anketēšanas rezultātiem, izstrādāt priekšlikumus skolēnu sociālās adaptācijas veicināšanai pārejā no sākumskolas uz pamatskolu.

Uzdevumi:

1. Teorētiski analizēt zinātnisko literatūru par sociālo adaptāciju un to ietekmējošiem faktoriem.
2. Analizēt skolēnu labbūtību sociālās adaptācijas kontekstā;
3. Analizēt sociālo un emocionālo prasmju nozīmi skolēnu sociālā adaptācijā, pārejot no sākumskolas uz pamatskolu
4. Veikt problēmas kvalitatīvu izpēti, veicot intervijas ar skolotājiem par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu;
5. Veikt 5.klases skolēnu un viņu vecāku aptauju, lai noskaidrotu skolēnu labbūtību sociālajā un emocionālajā adaptācijā;
6. Novērtēt iegūtos rezultātus un izstrādāt priekšlikumus skolotājiem un vecākiem sekmīgai skolēnu sociālai adaptācijas veicināšanai pārejā no sākumskolas uz pamatskolu.

Darba pētnieciskie jautājumi:

1. Kādas satura vienības un kategorijas raksturo skolotāju viedokli par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu?
2. Kā vecāku aptauja mācību gada beigās raksturo konkrētās skolēnu izlases labbūtību sociālajā un emocionālajā adaptācijā skolā?
3. Kā 5.klases skolēnu labbūtības aptauja mācību gada beigās raksturo viņu sociālo un emocionālo adaptāciju gada laikā? Pēc kritērijiem: emocijas, sociālās attiecības ar vienaudžiem, skolotājiem un vecākiem, kā arī skolotāju un vecāku atbalsts.

Pētījuma objekts: Skolēnu sociālā adaptācija pārejot, no sākumskolas uz pamatskolu

Pētījuma priekšmets: sociālo adaptāciju ietekmējošie faktori

Pētījuma veids – Jauktā datu vākšanas metode, kvalitatīvi kvantitatīvais pētījuma dizains

Pētījuma metodes:

1. Teorētiskas – zinātniskās literatūras (psiholoģijas un pedagoģijas zinātnēs) un avotu (dokumentu) analīze;

2. Empīriskās:

Aptaujas:

1. Labbūtības aptauja skolēniem, modificēta pēc Edurio 2023.gada Labbūtības aptaujas, Edurio aptauju jautājumi, Jauno Līderu vidusskolas aptauja 4.-12.klašu skolēniem “KĀ TU JŪTIES SKOLĀ?” modificēja Baseviča, 2024:

2. Sociālās adaptācijas aptauja vecākiem, modificēta pēc Edurio aptauju jautājumi, aptaujas anketa Mārupes novada Skultes sākumskolas 1.-6.klašu skolēnu vecākiem modificēja Baseviča, 2024.

Intervija – “Pāreja no sākumskolas uz pamatskolu: Skolotāju viedokļi un pieredze”, izstrādāja Baseviča, 2024.

Pētījuma bāze: Intervijām - divu Latvijas novadu trīs skolas, kur divas no tām ir ar vidusskolas statusu un viena ar pamatskolas statusu. Aptaujai – viena Latvijas novada vidusskola.

Pētījuma dalībnieki ietvēra:

1.grupa – skolotāji (trīs dažādu pašvaldību skolas, n 1 = 10),

2.grupa – vecāki (konkrētas izglītības iestādes X 5.klašu vecāki, n 2 = 37),

3.grupa – skolēni (konkrētas izglītības iestādes X 5.klašu skolēni, n 3 = 48), kas tika atlasīti, balstoties uz to iesaisti pārejas procesā un sociālās adaptācijas jautājumiem.

Ar šo grupu palīdzību tika iegūta informācija par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu un faktoriem, kas šo procesu ietekmē.

Maģistra darba struktūra:

Ir veidota no ievada, sešām nodaļām un nobeiguma. Ievadā ir izklāstīta tēmas aktualitāte, pētījuma mērķis un uzdevumi, pētījuma objekts un priekšmets un īsa informācija par izvēlētām pētniecības metodēm. Darba teorijas daļa sastāv no četrām nodaļām. Pirmajā nodaļā tiek apskatītas skolēnu sociālās adaptācijas teorijas, otrajā nodaļā skolēnu sociālās adaptācijas faktorus, trešajā pamatskolas skolēnu labbūtība sociālās adaptācijas kontekstā un piektajā sniegts ieskats emocionālās inteliģences un sociāli emocionālo prasmju nozīmē skolēnu sociālā adaptācijā pārejā no sākumskolas uz pamatskolu. Savukārt, piektajā nodaļā aprakstītas izvēlētās pētījuma metodes. Sestajā nodaļā aprakstīti pētījuma rezultāti un darba nobeigumā apkopotas galvenās atziņas par darbā apskatītām tēmām un pētījuma rezultātiem.

1. Sociālā adaptācija

Nodaļas par sociālo adaptāciju mērķis ir sniegt ieskatu adaptācijas un sociālās adaptācijas teorētiskās pieejās, kas šo parādību pēta. Autore aprakstot adaptāciju un sociālo adaptāciju par pamatu šo jēdzienu skaidrošanai izmantos pedagoģijas un socioloģijas skaidrojošās vārdnīcas, kā arī balstīsies, tādu autoru kā zinātniskajās atziņās kā Venelin Terziev, Radka Telekova un citu autoru darbiem.

Adaptācijas jēdziens plaši tiek pētīts dažādās zinātnes jomās, izņēmums nav arī tādas zinātnes kā socioloģija, psiholoģija un pedagoģija. Katra no šīm zinātnēm šī termina skaidrojumam un pētniecībai pieiet no sava redzespunkta. Tā piemēram, pedagoģijas terminu skaidrojošajā vārdnīcā jēdziens „adaptācija” tiek definēts kā pielāgošanās jaunai situācijai, prasībām, noteiktiem apstākļiem, kas nepārtraukti mainās (Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca, 2000). Savukārt, Letonikas skaidrojošā vārdnīcā ar adaptāciju saprot pielāgošanos (arī pielāgošanu) jaunai situācijai, kas saistīta ar nelabvēlīgu faktoru pārvarēšanu un piemērošanos videi. Adaptācija sekmē organisma darbību uzturēšanu (Letonika, 1998). Socioloģijā, savukārt, adaptāciju raksturo kā indivīda vai sociālās grupas aktīvu pielāgošanos sociālajām prasībām, morāles likumiem, normām (Soziologie-Lexikon, 2000).

Lai arī adaptācijas jēdziens tiek plaši aprakstīts dažādās zinātnes jomās, tomēr tam nav vienotas, skaidras definīcijas vai kritēriju pēc kuriem to varētu skaidri atpazīt. Neskatoties uz to, adaptācijas jēdzienam ir daži raksturīgi raksturlielumi pēc kuriem var izšķirt, ka tiek runāts par adaptāciju:

- Adaptācija tiek lietota, lai apzīmētu procesu, kurā subjekts pielāgojas jaunajai videi;
- Adaptācija ir integrācijas procesa rezultāts;
- Adaptācija ir saistīta ar noteiktu konkrētu mērķi, uz kuru subjekts tiecas: „palikt dzīvam”, sasniegt materiālo labklājību, uzlabot savu sociālo stāvokli utt.;
- Adaptācija nozīmē atbilstību starp mērķiem un sasniegto darbības procesa rezultātu;
- Adaptācija tiek izmantota, lai definētu līdzsvara attiecību, kas tiek noteikta starp priekšmetu un vidi;
- Adaptācija ir process, kas ne tikai atbilst homeostatiskajiem likumiem, bet arī nodrošina adaptācijas priekšmeta (homeorēzes) attīstības iespēju (Terziev, 2019).

Izsakoties vienkāršāk adaptācija ir process, kas nosaka indivīda nepārtrauktu attīstību.

Izpētot, kas zinātniskajā literatūrā ir teikts par adaptāciju autore domājot par skolas vidi un skolēniem to ceļā no viena izglītības posma uz nākamo uzskata, ka būtiski ir aplūkot, kas tiek saprasts ar sociālo adaptāciju un kā tā veicina skolēna pāreju no viena izglītības posma uz nākamo. Tāpat kā adaptācijas jēdziens arī sociālās adaptēšanās jēdzienu var skaidrot starpdisciplināri, tas plaši tiek aplūkots ne tikai sociologu, bet arī pedagogu un psihologu pētnieciskajos darbos.

Apkopojot to, ko no sevis izsaka sociālā adaptācija, autore uzskata, ka sociālā adaptācija ir process, kas rodas cilvēkam ilgstoši apgūstot tādas prasmes kā valoda, lasīšana, rakstīšana, savu emociju atpazīšana un pārvaldīšana. Vienlaikus tiek attīstītas tādas sociālās prasmes kā atbildība, starppersonu saskarsme, pastāvošo normu atpazīšana un ievērošana un praktiskās iemaņas, kas ir saistītas ar dzīvi, tādējādi palīdzot sev pareizi darboties ikdienas dzīvē.

Var teikt, ka skolēns adaptācijas procesā mācās:

- dzīvot sabiedrība, kas raksturojas kā klases biedri un skolas biedri, skolotāji un ar skolas vidi saistītais personāls;
- būt saskarsmē ar citiem;
- realizēt savus dotumus (labi mācīties, sportot, muzicēt utml.);
- risināt problēmas (savstarpējo attiecību problēmas, sekmju problēmas utml.);
- attīstīties kā laimīga un vesela personība.

Lai arī pieaugušie – vecāki, skolotāji, kopienas pārstāvji no kuras nāk skolēns, dara visu, lai sociālā adaptācija, kas jāpiedzīvo skolniekam noritētu pēc iespējas veiksmīgāk, tomēr arī tad tā var nenoritēt tā kā skolēns un pieaugušie to vēlas. Skolēni var saskarties ar adaptācijas problēmām situācijās, ar kurām viņi saskaras pirmo reizi. Pārejot mācīties no sākumskolas uz pamatskolas pakāpi, it īpaši gadījumos, kad skola ir sadalīta uz vairākām ēkām, vai jāuzsāk mācības citā skolā, tas skolēnam rada daudz jaunas situācijas. Šādos gadījumos skolēnam ir svarīgi apjaust jauno vidi un sevi tajā. Skolēnam ir svarīga pakāpeniska identificēšanās ar jauno lomu un vidi, kurā viņš ir nonācis. Identificēšanās ar jauno lomu un vidi ir saistīta ar palielinātu jauno sociālo kontaktu skaitu, ar jauniem klases biedriem un skolotājiem (Teleková et al., 2023.). Pārejas procesā svarīgi ir ne tikai pieaugušo sniegtais emocionālais atbalsts un iedrošinājums, tostarp svarīgi ir ielānot mācību ekskursiju pa skolu, kuras laikā skolēns var iepazīties ar skolas plānojumu, mācīties orientēties skolā, lai atrastu priekšmetu mācību klases, tualeti, ēdnīcu, medicīnas māšas kabinetu, garderobi, sporta zāli, bibliotēku un atbalsta personālu.

Domājot un simulējot iespējamo skolēna sociālās adaptācijas procesu pārejā no viena izglītības posmu uz nākamo, svarīgi ir ņemt vērā skolēna iepriekšējo sociālās adaptācijas pieredzi, piemēram, pārejot no pirmsskolas uz sākumsskolu. Jāņem vērā arī citu faktoru ietekme uz sociālo adaptāciju, piemēram:

- pedagogu rakstura īpašību saderība ar skolēna rakstura īpašībām;
- jaunu klases biedru parādīšanās un viņu intereses;
- apkārtējie vides apstākļi;
- skolēna veselības stāvoklis un attīstības līmenis;
- situācija ģimenē (Mislēviča, 2013).

Autore iepriekš rakstīto vēlas papildināt ar to, ka sociālo adaptāciju ietekmē arī tādi faktori kā vecums, dzimums, nervu sistēmas attīstība, psihofiziskā attīstība, temperaments, inteliģence, zināšanas par saviem spēkiem, neatkarība, atbildība un piederības sajūta noteiktai grupai. Tādēļ skolēnu sociālā adaptācija ir būtiska, jo tā palīdz viņiem veiksmīgi pielāgoties jaunajai vides un sociālajai situācijai.

Sociālo adaptāciju skolas vidē var definēt kā kaut ko, kas ietver pozitīvu mijiedarbību starp skolēniem, viņu klases biedriem un skolotājiem klasē un ārpus klases aktivitātēs, kā arī tā ir saistīta ar vispārīgiem panākumiem skolā, sociālo mijiedarbību, interesi un komfortu par skolas norisēm. Var teikt, ka visi skolēni pieredz problēmas ar adaptāciju skolas vidē, īpaši skolas pirmajās nedēļās un var paiet kāds laiks, lai skolēni pierastu pie jaunās situācijas, kurā viņi ir nonākuši. Tomēr var būt skolēni, kuri saskaras ar šīm problēmām vairāk nekā viņu skolas biedri (Cocuk & Kozikoglu, 2020).

Pielāgošanās skolai un tās radītiem jauniem apstākļiem ietekmē skolēnu un viņa akadēmiskos panākumus, attieksmi un uzvedību. To kāda būs skolēna adaptācija nosaka dažādi mainīgie faktori, piemēram:

- skolotāja un skolēna, un vienaudžu attiecības;
- gatavība pārmaiņām;
- vecāku attieksme (Ladd, 2003).

To ietekmē arī tādi faktori kā skolas fiziskā struktūra un vides apstākļi un skolēna individuālie faktori, piemēram:

- kognitīvie faktori;
- fiziskie faktori;

- un afektīvās attīstības īpašības (Terziev, 2019).

Neapstrīdami, ka viens no svarīgākajiem mainīgajiem, kas ietekmē adaptāciju skolas vidē, ir bērna īpašības.

Ir autori, kuri adaptācijas problēmas definē kā emocionālus traucējumus, uzskatot, ka adaptācijas problēmas rodas dažādu iemeslu dēļ, un pārsvarā tās atspoguļo bērna iekšējo konfliktu (Cocuk & Kozikoglu, 2020).

To kāda, ir bijusi adaptāciju, ietekmē tādi faktori kā:

- izmaiņas mācību sasniegumos (pasliktinājušies vai uzlabojušies);
- sadarbība ar skolotājiem un vienaudžiem – nevēlēšanās klausīt skolotāju teikto, nevēlēšanās iesaistīties grupu darbos, vēlēšanās būt “neredzamam”;
- izmaiņas uzvedībā, kuras veicina disciplīnas problēmu rašanos;
- tieksme uz adiktīvu uzvedību;
- sociāli komunikatīvo īpašību trūkums;
- grūtības sociālo lomu apgūvē;
- vājas refleksijas spējas.

Vienlaikus var teikt, ka sociālās adaptācijas problēmas skolēnam var izpausties arī kā depresijas stāvoklis, kas rodas apvienojot bērna iekšējās problēmas ar apkārtējās vides problēmām. Tie bērni, kuri saskaras ar adaptācijas problēmām, visticamāk, piedzīvos pašapziņas problēmas un jutīsies nevarīgi šo problēmu pārvarēšanā. Problēmu pārvarēšanas procesā viņu attiecības ar vidi, kurā viņi atrodas var būt saspringtas un problemātiskas, jo viņiem var piemist tāda uzvedība kā agresija, aizkaitināmība, nesaderība, ķildas, bēgšana no skolas, sacelšanās un noteikumu pārkāpšana (Terziev, 2019).

2. Skolēnu sociālās adaptācijas faktori

Nodaļas skolēnu sociālās adaptācijas faktori mērķis ir izpētīt un analizēt dažādus faktorus, kas ietekmē skolēnu spēju veiksmīgi pielāgoties jauniem apstākļiem un sociālajai videi, pārejot no sākumskolas uz pamatskolu. Autore aprakstīs galvenos faktorus, kas ietekmē skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu, kā ģimene, skolotāji un vienaudži. Šie faktori vistiešākajā veidā ietekmē skolēna uzvedību, mācīšanos un labbūtību. Šie faktori ir būtiski arī tādēļ, ka skolēnam mainot izglītības posmu no sākumskolas uz pamatskolu, viņš nonāk relatīvi jaunos izglītības apstākļos, kuriem viņam ir jāpielāgojas. Izpratne par adaptācijas posmā iesaistītiem aktieriem un iespējām no tiem saņemt atbalstu var palīdzēt skolēnam atvieglot šo pāreju. Autore uzskata, ka ir svarīgi palīdzēt skolēnam pārvarēt pārejas posmā radušās sociālās adaptācijas grūtības, jo skolēnam pašam netiekot saviem spēkiem ar to galā, tas atstāj sekas gan uz skolēna akadēmiskiem sniegumiem, gan veselību.

2.1. Ģimenes faktors sociālajā adaptācijā pārejā no sākumskolas uz pamatskolu

Izpētot materiālus par ģimenes ietekmi uz skolēna sociālo adaptāciju autorei būtiski likās runāt par ģimenes, tieši vecāku iesaisti sava skolēna izglītībā. No tā vai un kā vecāki iesaistās skolēna izglītības procesā, piemēram, piedaloties skolas pasākumos (koncertos, ekskursijās, karjeras dienās), interesējoties par skolēna sasniegumiem, sekmēm skolā un ārpus tās var noprast vai vecāki veicina vai neveicina sava skolēna veiksmīgu sociālās adaptācijas procesu.

Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks (Golaska, 2013).

Tieši ģimene ir tas faktors, kas nosaka jaunās personības - skolēna izaugsmi, jo ģimene ir pirmā un galvenā sociālā vide, kurā bērns mācās mijiedarboties ar apkārtējo pasauli. Pozitīva ģimenes vide un atbalsts var ievērojami veicināt bērna spēju veiksmīgi adaptēties skolā un sabiedrībā kopumā. Jāuzsver arī vecāku un bērnu attiecību loma uz skolēna skolas gaitām. Ģimene sniedz skolēnam emocionālu drošību un atbalstu. No atbalstošas ģimenes nākušam skolēnam būs vieglāk pielāgoties jaunām situācijām, ko rada pāreja mainot izglītības posmus, un veidot pozitīvas attiecības ar saviem vienaudžiem un skolotājiem. Skolēni, kuri uzauguši labās ģimenes attiecībās, ir pielāgojamāki, tas nozīmē, ka šādiem skolēniem adaptācijas process skolas vidē, arī mainot izglītības pakāpes, visticamāk notiks veiksmīgāk un ātrāk ne kā bērniem, kuriem ģimenē nevalda labas attiecības. Ģimenē skolēns iemācās un gūst pirmās prasmes kā risināt konfliktus, kā veidot sadarbību un kā pārvaldīt savas emocijas. No ģimenes skolēns gūst priekšstatu par sabiedrībā pastāvošām vērtībām un normām, piemēram, attieksmi pret mācībām, pret skolotājiem un citiem sabiedrības locekļiem. Skolēni, kuri ir vairāk atkarīgi no vecākiem, kuri nav iemācīti būt patstāvīgi, kuriem ir novērojams pašcieņas trūkums, kuri nevar iegūt draudzību, un, kuriem visticamāk ir sliktas sociālās attiecības, piedzīvos ilgāku un problemātiskāku pielāgošanos skolai (Kozikoglu, 2020).

Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību. Jāuzsver arī tas, ka bērnu vērtības, darbības un uzvedību veido vecāki. Vecāku uzvedība nodrošina bērniem attīstības vērtību kā arī viņi var veicināt labu uzvedību, kas var stiprināt bērna iekšējā vērtība, kas palīdzēs viņam saprast, pieņemt un dabiski piemērot morāles principus, kas ir viens no galvenajiem socializācijas mērķiem. (Manansala & Macatabon, 2023).

Runājot par ģimenes iesaisti skolēna sociālajā adaptācijā, autore uzskata, ka ir būtiski runāt arī par ģimenes sadarbību ar skolu un pedagogiem. Ja starp vecākiem un skolu un pedagogiem ir izveidojusies laba, pozitīva un konstruktīvās attiecībās balstīta sadarbība, tad arī skolēnam vieglāk pieņemt pārmaiņas un sociālā adaptācija notiek raitāk un ātrāk.

2.2. Skolotāja faktors skolēna sociālajā adaptācijā pārejā no sākumskolas uz pamatskolu

Kā jau iepriekš autore minēja, būtisks faktors, kas ietekmē adaptāciju skolas vidē, ir skolotājs. Skolotāju ietekme uz skolēna sociālo adaptāciju ir nozīmīga, jo viņiem ir atvēlēta galvenā loma skolēnu izglītībā un attīstībā. Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.

Jāuzsver, ka viens no svarīgākajiem faktoriem, kas nosaka skolēna pielāgošanos skolai, ir skolotāju un skolēna attiecības. Šajā gadījumā var teikt, ka adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu. Tiek uzskatīts, ka skolotāji, kuriem ir lielāka darba pieredze spēj ātrāk un labāk pamanīt skolēnus ar adaptācijas grūtībām un tādējādi veiksmīgāk sekmēt šo skolēnu adaptāciju. Taču praksē bieži vien ir novērojamas situācijas, ka tas kurš skolotājs ātrāk un veiksmīgāk pamanīs skolēna adaptācijas problēmas ir atkarīgs nevis no skolotāja darba pieredzes, bet gan viņa personības un ieinteresētības redzēt tālāk nekā paredz viņa tiešie darba pienākumi (Cocuk & Kozikoglu, 2020).

Skolotāji skolēnu sociālo adaptāciju var ietekmēt caur dažādiem aspektiem:

- intereses izrādīšana par saviem skolēniem;
- rūpes par saviem skolēniem;
- atzinība viņu centienos;
- ieklausīšanās savos skolēnos;
- skolēnu iesaistīšana mācību procesā (Rupsiene & Kucinskiene, 2005).

Pēc autores novērojumiem sabiedrībā valdošais uzskats parāda to, ka tieši skolotājam ir izšķiroša loma tajā, vai skolēnam iepatiksies konkrētais mācību priekšmets, vai arī gluži pretēji turpmāk izraisīs nepatiku. Apkopojot iepriekš minēto autoru viedokļus, autore, izvirza tēzi, ka tieši skolotāja loma skolēnu sociālajā adaptācijā ir ļoti svarīga. Skolotāji var būtiski ietekmēt skolēnu spēju veiksmīgi adaptēties sociālajā vidē, sniedzot atbalstu, mācot svarīgas sociālās prasmes un veidojot pozitīvu un iekļaujošu skolas kultūru.

2.3. Vienaudžu faktors sociālajā adaptācijā, pārejot no sākumskolas uz pamatskolu

Izpētot zinātniskās literatūras avotus, autore kā vēl vienu mainīgo lielumu, kas ietekmē sociālo adaptāciju skolas vidē, vēlas izcelt attiecības, kas veidojas starp vienaudžiem. Komunikācijai ar saviem vienaudžiem ir liela nozīme skolēna sociālo prasmju attīstībā un viņa kā indivīda attīstībā. Daudzi pētnieki, aprakstot skolēnu sociālo adaptāciju skolā norāda, ka skolēnu sociālo adaptāciju skolā pozitīvi ietekmē tas, ka viņam ir labas attiecības ar saviem vienaudžiem.

Skaidrs, ka bērni redz draugus kā kompanjonu, ar kuru viņi var dalīties priecīgos gadījumos un piedāvā komfortu grūtos brīžos. Viņiem ir ļoti svarīgi, lai viņiem būtu draugi, jo viņi palīdz viņiem iemācīties mijiedarboties ar cilvēkiem un var attīstīt viņu sociālās prasmes, jo bērni, kuriem ir draugi, jūtas mazāk izolēti un vientuļi. Turklāt draudzība palīdz bērniem izvairīties no sociālām un emocionālām problēmām nākotnē (Mansala & Macatabon, 2023).

Skolas vide, kurā skolēns pavada lielu daļu savas ikdienas, piedāvā daudz iespēju mijiedarbībai ar vienaudžiem, kas var būt gan pozitīva, gan negatīva ietekme uz sociālo adaptāciju. Daudzi pētnieki atzīst, ka galvenais sociālās adaptācijas process notiek vienaudžu grupā apzinātā izglītības vidē, piemēram, bērnudārzos un skolās. Nereti pirmās draudzības veidojas tieši bērnudārzos. Jēdziens "draudzība" tiek definēts atšķirīgi atkarībā no attīstības līmeņa. Trīs līdz četrus gadus vecu bērnu draudzība, galvenokārt, rodas, spēlējoties kopā. Galvenā uzmanība vēl nav vērsta uz kopīgu attieksmi vai piederību noteiktai grupai. Taču šīs draudzības formas ir pamats vēlākām draudzības attiecībām. Stablu draudzību veidošana un sociālo prasmju attīstīšana ietekmē viena otru: bērna sociālajām prasmēm ir būtiska ietekme uz bērna spēju veidot stabilas draudzības. Un otrādi, bērni praktizē un attīsta sociālās prasmes, izmantojot draudzību. Bērniem ar vājām sociālajām prasmēm, kuri nespēj veidot draudzību, pastāv risks, ka viņu attīstības deficīts laika gaitā palielināsies. Ilgtermiņā tas var novest pie tā, ka viņi pēc iespējas vairāk atkāpsies no sociālajām situācijām un/vai citi bērni viņus atstums, jo viņi uzvedas neatbilstoši. Tas nozīmē, ka jūms ir lielāks nevēlamu notikumu, piemēram, sociālās trauksmes vai agresīvas uzvedības, risks (Hascher & Hagenauer, 2011, Terziev, 2019).

Draugi tas ir emocionāls atbalsts, kas ļauj justies iedēriģam. Viņi palīdz mazināt stresu un uzlabot vispārējo emocionālo labsajūtu. Ja skolēnam ir izveidojušās ar draugiem veselīgas, draudzīgas attiecības, tas palīdz viņam celt savu pašvērtējumu un pašapziņu, kas savukārt ir būtisks

faktors veiksmīgai sociālai adaptācijai. Bez draugiem skolas vidē skolēns nonāk saskarsmē arī ar citiem skolēniem, saviem skolas biedriem. Atšķirībā no draugiem skolas biedrus neizvēlas. Taču skolas biedri ir lielisks veids kā mācīties un praktizēt sociālo mijiedarbību. Saskaņā ar skolas biedriem skolēns vairāk ir pakļauts ne tikai pozitīvām sociālām mijiedarbībām, piemēram, atbalsta sniegšana un saņemšana mājasdarbu pildīšanā, bet arī negatīvām, piemēram, bulings (Berndt & Keefe, 2009).

Izpētot materiālus par vienaudžu un draugu ietekmi uz skolēna sociālo adaptāciju, autore vēlas izcelt, ka draugi un skolas biedri ietekmē skolēna sociālo adaptāciju un šī ietekme ir gan pozitīva, gan negatīva. Ja tās ir pozitīvas, tad tā var ievērojami veicināt skolēna sociālo attīstību un spēju pielāgoties skolas videi, savukārt negatīva ietekme var radīt problēmas sociālajā adaptācijā. To kādu ietekmi uz skolēnu adaptāciju rada draugi un skolas biedri var ietekmēt skola un ģimene, jo viņiem ir iespēja un ietekme pār draudzības atbalstīšanu un virzīšanu pozitīvā gultnē.

3. Skolēnu labbūtība sociālās adaptācijas kontekstā pārejā no sākumskolas uz pamatskolu

Nodaļas mērķis ir izpētīt labbūtības jēdziena daudzdimensionālo raksturu un tā nozīmi skolēnu sociālās adaptācijas procesā, īpaši pārejā no sākumskolas uz pamatskolu. Šajā nodaļā tiek apskatīta labbūtība ne tikai kā emocionāla un psiholoģiska labklājība, bet arī kā kompleksa parādība, kas ietver dažādas dimensijas – fizisko, sociālo, psiholoģisko un kognitīvo aspektu kombināciju, kas veido skolēnu spēju veiksmīgi pielāgoties ikvienai jaunai videi tai skaitā skolas videi.

Labbūtības jēdziens pēc savas dabas ir daudzdimensionāls un sarežģīts, tādēļ jāsaprot ko tas sevī ietver. Kembridžas vārdnīcā jēdzienam labbūtība ir sniegts vienkāršs skaidrojums, ar to saprotot stāvokli, kurā cilvēks jūtas vesels un laimīgs (dictionary.cambridge.com, 2024.) 2015 gada PISA pētījumā par skolēnu labbūtību tā tiek definēta kā psiholoģiskā, kognitīvā, sociālā un fiziskā darbību spējas, kas nepieciešamas, lai dzīvotu laimīgu un pilnvērtīgu dzīvi (PISA, 2015).

Domājot par cilvēku, sabiedrības kā arī skolēnu labbūtību, autorei liekas saistoša arī psiholoģijas pieeja labbūtības skaidrojumam, kur ar labbūtību saprot augstāku pozitīvo emociju līmeni un zemāku negatīvo emociju līmeni. Kā arī to, ka šis jēdziens sevī ietver vispārēju apmierinātību ar savu dzīvi (Ruff & Keyes, 1995). Skolēniem šinī gadījumā tā būtu apmierinātība ar izvēlēto skolu, skolas draugiem un attiecībām ar skolas biedriem un pedagogiem.

Autore uzskata, ka skaidrojot labbūtības jēdzienu ir jārunā arī par tādām šī jēdziena raksturlielumiem kā – pozitīvas attiecības ar citiem; sevis pieņemšana; pozitīva attieksme pret sevi un citiem; autonomija, kas nozīmē spēju izvēlēties un vadīt savu uzvedību; personīgā izaugsme; dzīves mērķa esamība.

Būtiski ir izprast arī faktorus, kuri ietekmē labbūtības veidošanos. Tiek uzskatīts, ka pašizjūtu ietekmē trīs faktori – ārējie faktori: ģimene, skolas un sabiedriskā vide; iekšējie faktori: personības motivācija, vajadzības, vērtības un, konkrētās personas dzīvesveids: sportiskās aktivitātes, kopējais veselības stāvoklis, uzturs. Šie faktori atrodas nepārtrauktā dinamikā un ir cieši saistīti viens ar otru (Yang et al., 2019).

Vēlākais kopš 21.gadsimta sākuma labbūtība skolā ir aktuāla pedagoģiska problēma par kuru ir veikti daudzi pētījumi. Skolas tiek uzskatītas par vietu, kur skolēni iegūst ne tikai zināšanas

un prasmes, bet arī vieta, kur viņiem tiek nodrošināta droša un atbalstoša vide, lai viņi varētu mācīties un augt kā personības (Hascher, 2004).

Autore uzskata, ka skolēnu pāreja no viena izglītības posma uz nākamo sevī apvieno gan iespējas, gan riskus. Tā sevī ietver dažādas iespējas kā pozitīvas tā negatīvas. Pārejas iznākums var noteikt skolnieka tālāko attīstību atkarībā no tā vai pārejas process tiek uztverts kā pozitīvs vai negatīvs.

Pārejas procesā nozīmīgu lomu spēlē tādi aspekti kā skolēna individuālā labbūtība un pašapziņa. Pasaulē un Latvijā veiktie pētījumi apstiprina, ka pāreja un tas kāda tā būs, no viena izglītības posma uz nākamo, var būtiski ietekmēt skolēna labbūtību un izglītības rezultātus. Uzdodot jautājumu skolēnu vecākiem par to ko viņi sagaida no skolas un saviem bērniem nereti tiek saņemta atbilde, ka bez panākumiem mācību procesā vecāki sagaida, ka viņu bērni skolā jutīsies labi, būs apmierināti ar izvēlēto skolu, klasi, kurā nokļuvuši. Jutīsies tur droši ērti un pieņemti. Jāņem vērā, ka skolēni daudz laika pavada klasē – seko līdz stundām, socializējas ar klases biedriem un mijiedarbojas ar skolotājiem un citiem skolēniem un skolas darbiniekiem. Tādēļ, var teikt, ka panākumu un neveiksmju pieredze bērna pielāgošanās skolas izaicinājumiem ietekmē bērna priekšstatus un vērtējumus par sevi, vienaudžiem un pieaugušajiem (PISA 2015).

PISA 2015 gadā veiktā pētījumā par skolēnu labbūtību parādīja, ka vide kurā skolēni mācās var ietekmēt skolēna attīstību un apmierinātību ar dzīvi. Neapšaubāmi, ka katrai skolai ir savs klimats un nav vienas receptes kā izveidot tādu skolu, kurā visi justos laimīgi. Taču skolas kopā ar citām sociālajām institūcijām var apmierināt bērnu psiholoģiskās un sociālās pamatvajadzības un palīdzēt skolēniem attīstīt kontroli pār savu dzīvi un noturību nelabvēlīgās situācijās (PISA, 2015). 2015.gadā veiktais pētījums parāda OECD valstu skolēnu apmierinātību ar dzīvi.

	Students' life satisfaction ¹		
	Average	Students who are very satisfied with life (9-10)	Students who are not satisfied with life (0-4)
	Mean	%	%
OECD average	7.31	34.1	11.8
OECD			
Australia	m	m	m
Austria	7.52	39.7	11.1
Belgium (excl. Flemish)	7.49	32.8	8.3
Canada	m	m	m
Chile	7.37	38.1	12.1
Czech Republic	7.05	30.7	13.8
Denmark	m	m	m
Estonia	7.50	37.0	9.3
Finland	7.89	44.4	6.7
France	7.63	36.6	7.4
Germany	7.35	34.0	11.1
Greece	6.91	26.2	14.7
Hungary	7.17	31.7	13.1
Iceland	7.80	46.7	9.5
Ireland	7.30	32.4	11.9
Israel	m	m	m
Italy	6.89	24.2	14.7
Japan	6.80	23.8	16.1
Korea	6.36	18.6	21.6
Latvia	7.37	31.5	8.9
Luxembourg	7.38	36.1	11.1
Mexico	8.27	58.5	6.4
Netherlands	7.83	32.5	3.7
New Zealand	m	m	m
Norway	m	m	m
Poland	7.18	32.4	12.6
Portugal	7.36	31.0	8.9
Slovak Republic	7.47	39.4	11.3
Slovenia	7.17	32.5	13.5
Spain	7.42	33.0	9.5

Att. Nr. 3.1. Skolēnu apmierinātība ar dzīvi, PISA 2015 rezultāti

Aplūkojot attēlā 3.1. apkopotos rezultātus, redzam, ka Latvijas skolēni ar savu dzīvi ir neapmierinātāki nekā mūsu ziemeļu kaimiņi. Taču kopumā var teikt, ka būtiski neatšķiras no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm, kas var liecināt par noteiktu tendenci skolēnu dzīves uztverē.

Pašreiz Latvijas skolas pēc brīvprātības principa mēra skolēnu labbūtību, lai laikus noteiktu iespējamo emocionālo pārslodzi. Taču autore uzskata, ka šādi mērījumi būtu jāveic visām skolām, visām klašu grupām. Šādi mērījumi var palīdzēt sagatavot ne tikai individuālu plānu skolēna labbūtības uzlabošanai, bet arī izstrādāt vispārējas vadlīnijas, kuras skolotājs varētu izmantot, lai veidotu vai uzlabotu skolēnu labbūtību klasē un skolā kopumā.

Labbūtība skolā tiek uzskatīta par galveno priekšnoteikumu veiksmīgam mācību procesam un mācību sasniegumiem (Hascher & Hagenauer, 2011). Runājot par labbūtību skolā svarīgi ir runāt par attiecībām, kas valda ne tikai starp skolēniem un skolas personālu, bet svarīgi ir arī runāt par attiecībām starp klases biedriem un skolas biedriem. Labas attiecības ar klases un skolas biedriem darbojas atbalstoši, jo tās darbojas arī ārpus skolas, ārpus mācībām un ir svarīgs resurss ikdienas skolas dzīvē un var veicināt labāku labbūtību skolā (OECD, 2019). Negatīva pieredze no

skolas un klases biedriem (piemēram mobinga formā) var skolniekam kļūt par spēcīgu nastu un negatīvi ietekmēt labbūtību skolā (OECD, 2019, Yang, et al, 2019). Kā apliecina pētījumi, tad augsti sasniegumi mācībās var pozitīvi ietekmēt skolnieka motivāciju un labbūtību skolā, savukārt, pārlietu liels pārdzīvojums par pārmērīgām prasībām pēc sasniegumiem, stress un satraukums par pārbaudes darbiem labbūtību skolā var ietekmēt negatīvi.

Runājot par skolnieku labbūtību skolā, svarīga ir arī skolotāju pedagoģiskā kompetence. Atbalstam ko sniedz skolotāji ir būtisks personisks faktors, kas ietekmē gan skolēnu labbūtību skolā, gan arī sekmes mācībās. Skolas, no skolēnu skatupunkta, var raksturot kā svarīgu avotu pozitīvai attīstībai trīs līmeņos:

1. Ja skolēni skolā jūtas labi, tad viņiem ir labāks kognitīvais un emocionālais pamats, lai varētu sekmīgi mācīties. No tā izriet, ka labbūtībai piemīt izglītojoša funkcija;
2. Ja skolēni skolā jūtas labi, tad to var vērtēt kā pozitīvu novērtējumu skolas iekārtojumam, kā pozitīvu atgriezenisko saiti darbam ko veic skola. Tas sevī ietver labbūtības indikācijas;
3. Ja skolēni skolā jūtas labi, tad tas ir labs priekšnoteikums problēmu un/vai grūtību labākai pārvarēšanai vai novēršanai. Tādējādi labbūtība pilda profilaktisku funkciju (Hascher & Hagenauer, 2011).

Autore secina - kā skolēns jūtas skolā, tas var ietekmēt viņa sociālo adaptāciju pārejas posmā, mainot izglītības līmeni un klasi.

4. Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes sociālās adaptācijas kontekstā

Nodaļas ir mērķis ir izskaidrot, kā sociālās un emocionālās prasmes var ietekmēt skolēnu spēju pielāgoties skolai, grupām un citiem sociālajiem apstākļiem.

Mūsdienu izglītības kontekstā, vērtējot skolēnu adaptāciju skolā, pasaulē ir izveidota Sociālās un emocionālās mācīšanās veicināšana (CASEL), kura apkopo pētījumus par sociāli emocionālo prasmju nozīmi izglītības sistēmā (<http://casel.org/wp-content/uploads/2016/01/2013-casel-guide-1.pdf>). Pēc šīs organizācijas uzskatiem sociālās un emocionālās prasmes ir kompetences, kas palīdz bērniem un jauniešiem attīstīt savu noturību un pārvaldīt savas domas, jūtas un uzvedību. Tās palīdz bērniem un jauniešiem:

1. identificēt un pārvaldīt savas jūtas un uzvedību, un vajadzības gadījumā vērsties pēc palīdzības;
2. veidot un pārvaldīt veselīgas attiecības;
3. risināt konfliktu;
4. apzināties sevi;
5. tikt galā un pārvarēt grūtības;
6. pieņemt labus lēmumus;
7. veidot noturību, pašcieņu un pārliecību;
8. pozitīvi domāt par sevi un to, kā viņi uztver apkārtējo pasauli (CASEL, 2013)

Sociālās un emocionālās prasmes, piemēram, paškontrolē, izturība pret stresu, sadarbība, sabiedriskums un zinātkāre, ir kompetences, kas atbalsta galvenos dzīves rezultātus, tostarp veselību un labklājību, akadēmiskos sasniegumus un darba rezultātus (OECD, 2023).

Bērni, kuriem ir spēcīgas sociālās un emocionālās prasmes, parasti ir labāk sagatavoti skolas mācību videi gan sociāli, gan akadēmiski, salīdzinot ar bērniem ar mazāk attīstītām sociālajām un emocionālajām prasmēm. Bērniem, kuri spēj atbilstoši paust emocijas un veidot un uzturēt attiecības ar vienaudžiem, ir labāki rezultāti skolā, jo šiem bērniem ir mazāka iespēja piedzīvot tik daudz koriģējošas skolotāju vai pieaugušo uzmanības. Pētījumi ir parādījuši, ka mazi bērni, kuri izrāda antisociālu uzvedību, pieaugot, visticamāk, pametīs skolu un izrādīs noziedzīgu uzvedību (Williams et al., 2019).

Emocionālās prasmes var veicināt pusaudžu sociālo un akadēmisko pielāgošanos skolai vairākos veidos: pirmkārt, skolas darbs un intelektuālā attīstība prasa spēju izmantot un regulēt

emocijas, lai atvieglotu domāšanu, uzlabotu koncentrēšanos, kontrolēt impulsīvu uzvedību, efektīvi darboties stresa apstākļos un vairot iekšējo motivāciju, otrkārt, sociālā adaptācija skolā ietver stabilu attiecību nodibināšanu ar vienaudžiem un pedagogiem, un emocionālās spējas sociālajā mijiedarbībā spēlē izšķirošu lomu (Martinelli – Hofmans, 2021).

Pēc skolotāju domām, tiem bērniem, kuriem sociālās un emocionālās prasmes ir attīstītas labāk, ļauj viņiem vieglāk koncentrēt uzmanību skolas kontekstā un pielāgoties jaunām prasībām. Tiem skolēniem, kuriem ir raksturīgas garastāvokļa svārstības un neregulētas emocijas ir saistītas ar neuzmanīgu un hiperaktīvu uzvedību, kā arī zemāku akadēmisko sniegumu (Mestre, et al, 2006).

Jebkuru pāreju no viena izglītības posma uz nākamo raksturo vairākas būtiskas izmaiņas bērnu fiziskajā, organizatoriskajā, sociālajā un pedagoģiskajā vidē. Pielāgošanās šīm izmaiņām var būt sarežģīta, un problēmām bagāta. Pārmaiņām, ja tās nenotiek skolēnam labvēlīgi var atstāt uz skolēna emocionālo attīstību nopietnas un plašas ilgtermiņa sekas (OECD, 2023, CASEL, 2013).

Kopsavilkums par maģistra darba teorētisko daļu

Apkopojot teorētiskās daļas autoru izvirzītās tēzes, autore secina, ka skolēniem pārejas posms var radīt daudz jaunu izaicinājumu, tādēļ teorijas daļā autore aplūkoja tādu jēdzienu kā sociālā adaptācija, 10 – 11 gadīgu skolēnu sociālās adaptācijas faktoros kā ģimene, skolotāji un draugi un vienaudži kā arī pētīja skolēnu labbūtību sociālās adaptācijas kontekstā. Tāpat autore izvirzīja sociālās un emocionālās kompetences kam ir 10 – 11 gadus vecu skolēniem sociālās adaptācijas procesā, pārejot no sākumskolas uz pamatskolu.

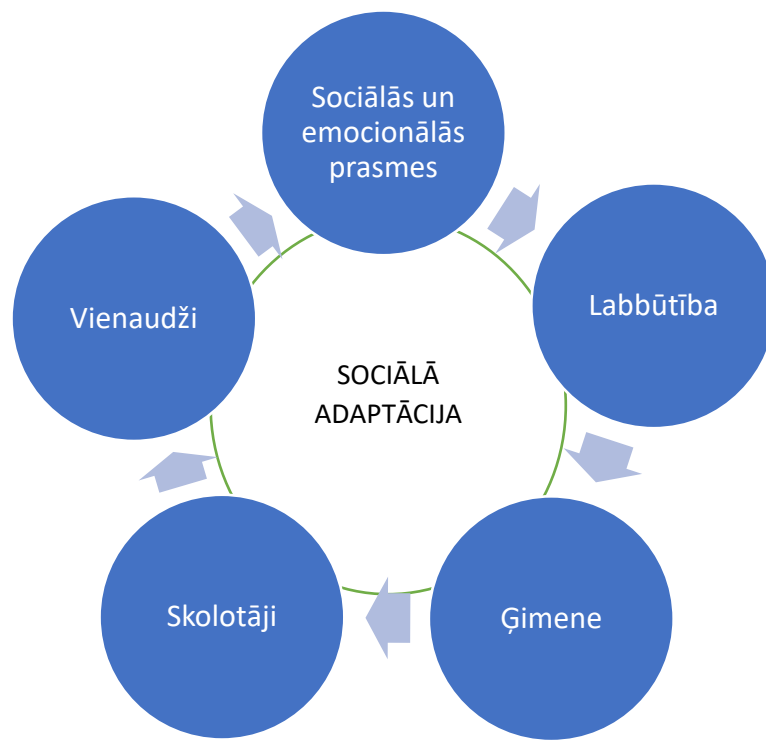
Autore apkopojot galvenos atslēgvārdus izveidoja atslēgvārdu modeli 1.attēls par jēdzieniem, sociālā adaptācija, sociālās un emocionālās prasmes un labbūtība

Autore, veidojot attēlu, balstās uz šādiem jēdzienu skaidrojumiem:

Sociālā adaptācija – process, kas nosaka indivīda nepārtrauktu attīstību, spēju pielāgoties sociālai videi, veidot attiecības un mijiedarboties ar citiem;

Sociālās un emocionālās prasmes – skolēna spēja atpazīt, izprast un regulēt savas un citu emocijas, kā arī spēja komunicēt un sadarboties ar citiem;

Labbūtība – psiholoģiskā, kognitīvā, sociālā un fiziskā darbību spējas, kas nepieciešamas, lai dzīvotu laimīgu un pilnvērtīgu dzīvi (PISA, 2015., Terziev, 2019., OECD, 2018., Goulmens, 2001.).

1.Att. Jēdzienu sociālā adaptācija, skolēnu sociālās un emocionālās prasmes un labbūtība mijiedarbības modelis (Baseviča, 2024)

5. Metodes

Mērķa sasniegšanai pētījumā tika izmantota jauktā datu vākšanas metode, kas ļāva iegūt priekšstatu par esošās situācijas analīzi un sniegtu atbildi uz pētījumā izvirzītiem jautājumiem. Informācijas ieguvei pētījumā tika izmantotas kvalitatīvās un kvantitatīvās datu ieguves metodes.

Pētījuma mērķa grupas

Pētījumā situācijas detalizētai izziņai tika izveidotas šādas grupas:

- 5.klases skolēni, $n_3 = 48$;
- 5.klases skolēnu vecāki, $n_2 = 37$;
- Sākumskolas un pamatskolas skolotāji $n_1 = 10$.

Datu ievākšanas metodes

Lai varētu aprakstīt skolēnu sociālās adaptācijas veicināšanas iespējas tika izmantotas šādas metodes:

- Aptauja;
- Intervija

Definētās mērķu grupas tika sasniegtas sekojošām metodēm:

- skolotāji – ekspertu intervijas
- skolēni un viņu vecāki – anketēšana.

Pētījuma realizācijas vieta

Pētījuma realizācijas vieta – Latvijas divu novadu trīs skolas – divas ar vidusskolas statusu, viena ar pamatskolas statusu. Aptaujas ar skolēniem un viņu vecākiem tika veiktas vienā vidusskolā, savukārt intervijas ar skolotājiem visās pētījumā iekļautās skolās.

Pētījuma instrumentārijs

Pētījumā tika izmantots sekojošs instrumentārijs:

- Daļēji strukturēta intervija - “Pāreja no sākumskolas uz pamatskolu: Skolotāju viedokļi un pieredze”, izstrādāja Baseviča, 2024.
- Jautājumu anketas.

Labbūtības aptauja skolēniem, modificēta pēc Edurio 2023.gada Labbūtības aptaujas, Edurio aptauju jautājumi, Jauno Līderu vidusskolas aptauja 4.-12.klašu skolēniem “KĀ TU JŪTIES SKOLĀ?” modificēja Baseviča, 2024:

Sociālās adaptācijas aptauja vecākiem, modificēta pēc Edurio aptauju jautājumi, aptaujas anketa Mārupes novada Skultes sākumskolas 1.-6.klašu skolēnu vecākiem

Anketēšanas un interviju ceļvežus skatīt pielikumos Nr.1., 2., 3.

Pētījuma aktivitāšu plāns

Pētījuma realizācija tika nodrošināta šādos loģiskos norises posmos:

1. Pētījuma ievada izstrāde:
 - Metodoloģijas precizēšana;
 - Mērķa grupu identificēšana;
 - Mērķa grupu sasniegšanas metožu izvēle;
 - Pētījuma satura precizēšana, tematisko virzienu identificēšana;
 - Pētījuma realizācijas laika plāna izstrāde.
2. Pētījuma instrumentārija izstrāde:
 - Strukturētās intervijas instrumentārija izstrāde;
 - Anketas instrumentārija izstrāde skolēniem un vecākiem.
3. Pētījuma lauka darba veikšana:
 - Ekspertu interviju veikšana;
 - Anketēšana;
 - Veikto interviju materiāla transkribēšana;
 - Anketēšanas datu apstrāde ar JASP statistikas analīzes programmu.
4. Iegūtās informācijas analīze.
5. Pētījuma atskaites sagatavošana (Bortz & Doring, 2006).

Izlases veidošana

Pētījuma izlases veidošanai tika izmantota pieejamā izlases veidošanas metode. Pieejamās izlases tiek izmantotas tur, kur ērti pieejami daudzi dažādi cilvēki, kas tiek iesaistīti pētījumā, piemēram studentu grupas, draudze, sociālie dienesti u.c. (Bortz & Doring, 2006).

Kvalitatīvos pētījumos izlases lielums ir atkarīgs no tā, ko pētnieks vēlas uzzināt, no pētījuma mērķa, no tā, kas būs noderīgs, kas ir ticamāks, ko var izdarīt darbam atvēlētā laikā.

Pētnieciskā daļā tiek izmantotas kvalitatīvās pētījuma metodes, tas nozīmē tikšanu tuvu klāt datiem, pētot, piemēram, uzvedību dabiskos apstākļos un nodrošinot fenomena dziļu izpēti. Kvalitatīvo metožu izvēle pamatojas pētījuma mērķī, gan analīzes objektā, gan pētnieciskā laukā kopumā. Kvalitatīvās analīzes vide ir valoda, kas pauž ikdienas pieredzes konceptus, kā tie parādās

specifiskā kontekstā. Kvalitatīvs pētījums ir atkārtotais process, kas pieļauj teorētisko konceptu un analītisko procedūru elastīgu pielietojumu. Kvalitatīva pētījuma pamatkoncepti ir nozīme, kas jāpēta dabiskā vidē, pētnieks ir interpretējošs subjekts. Kvalitatīva pētījuma izlasi galvenokārt veido trejādi: 1. nodrošinot maksimumu variāciju (fenomena dažādas kvalitātes), 2. teorētisko izlasi (pētāmās organizācijas hierarhisko struktūru pārstāvjus), 3. ērto (pieejamo) izlasi vai sniega pikas izlasi (Kristapsone, 2008)

Atšķirībā no kvantitatīvā pētījumā netiek iegūti procenti, grafiki vai skaitļi. Kvalitatīvais pētījums tiek veikts, lai iegūtu ieskatu cilvēku sajūtās, emocijās, attieksmēs pret kādu konkrētu produktu, parādību. Tās galvenais uzdevums ir atklāt psiholoģiskos aspektus, motivāciju un vajadzības, kas nosaka patērētāja attieksmi un uzvedību. Lai sasniegtu pēc iespējas dziļāku un patiesāku informāciju kvalitatīvajos pētījumos izmanto visdažādākās tehnikas, kuras respondentiem ļauj izteikt, aprakstīt savas domas un sajūtas, tādējādi ir iespējams atklāt respondentu patiesos motīvus, slēpto, neapzināto attieksmi. Kvalitatīvos pētījumus izvēlas gadījumos, kad ir nepieciešams atbildēt uz jautājumiem kāpēc?, kas?, kā? (Bortz & Doring, 2006).

5.1. Intervija

Intervija paredz informācijas iegūšanu, respondentam un pētniekam atrodoties sociāli psiholoģiskā mijiedarbībā. Galvenās funkcijas, ko pilda intervija ir informācijas ieguve un konkrēta pētnieka iedarbība uz respondentu. Šīs metodes galvenās priekšrocības ir tādas, ka ir iespējams iegūt informāciju par viedokļiem, uzskatiem, priekšstatiem un motīviem. Tāpat pastāv iespēja novērtēt intervijas laika sniegtās informācijas patiesumu, ka arī personīgā saskarsme intervijas laika starp respondentu un intervētāju nodrošina aptaujas jautājumu pilnīgu izpratni un atbilžu sniegšanu (Mārtinsone, 2011).

Pētījuma dati tika ievākti ar daļēji strukturētas padziļinātas intervijas palīdzību. Daļēji strukturēta intervija nozīmē, ka ir pamatjautājumi, kas tiek uzdoti respondentiem, bet to secība var nedaudz pamainīties, piem., ja respondents pats jau atbildējis uz jautājumu vai intervijas gaitā respondents aizskar jautājumu, kas iepriekš bija nodomāts pajautāt vēlāk, bet loģiskas diskusijas turpinājuma labad tiek uzdots ātrāk, samainot atsevišķus jautājumus vietām secības ziņā. Taču visi pamatjautājumi tiek izrunāti, uz tiem tiek iegūtas atbildes. Padziļināta intervija nozīmē, ka atbildes uz jautājumiem tiek iegūtas sarunu ceļā, līdz ar to, ja rodas papildus jautājumi, tos var tūlīt pat

uzdot un iegūt papildus skaidrojumus, kas ļauj precizēt interesējošās lietas un jēdzienus. Pētījuma jautājumi tika veidoti pamatojoties uz pētījuma mērķi noskaidrot skolēnu sociālās un emocionālās adaptācijas veicināšanas iespējas pamatizglītībā pārejā no sākumskolas uz pamatskolas pakāpi un izvirzītajiem pētījuma papildus jautājumiem (Kroplijs & Rašcevska, 2004).

Interviju rezultātu analīze: tās rezultātu analīzei tika izmantota kvalitatīvā kontentanalīze. Tās mērķis ir noteikt stāstījuma nozīmi, iedziļinoties tā saturā. Tā mērķis ir ir iegūt koncentrētu un detalizētu pētāmās parādības aprakstu (Kroplijs & Rašcevska, 2004).

5.2. Anketēšana

Anketēšana ir viena no aptaujas metodēm, kuras galvenais mērķis ir ļaut respondentam patstāvīgi aizpildīt anketu vai aptaujas lapu, kas viņam ir saprotama. Anketas jautājumi satur pētījuma problēmu empīriskā līmenī. Anketēšana pieļauj datu statistisko apstrādi. Pretstatā statistiskajai ziņu vākšanai anketēšana dod nevis objektīvus faktus, bet gan iztaujāto lietpratēju subjektīvās domas un iespaidus. Anketas laikā tiek aptaujāta reprezentatīva daļa no visas organizācijas mērķauditorijas, lai noskaidrotu viņu apmierinātības līmeni.

Anketēšana var atšķirties, atkarībā no pētniecības mērķiem un pieejamiem resursiem. Parasti anketēšanas forma ir aptaujas anketas. Anketā parasti ir virkne jautājumu, uz kuriem pētāmajam jāatbild. Anketa ir noteiktā veidā organizēts jautājumu kopums, ko nosaka pētījuma uzdevumi. Visbiežāk tiek izmantota gadījumos, kad izlase ir skaitliski liela un kad respondentiem jāgarantē anonimitāte. Anketas jautājumus iedala pēc vairākām pazīmēm. Anketēšanai ir daudz dažādu veidu un tehniku (Mārtinsone, K., 2011).

Anketā tika izmantoti slēgta tipa jautājumi uz kuriem tika sniegtas visi iespējamie atbilžu varianti un atvērta tipa jautājumi.

Anketēšanas rezultātu analīze: atbildes uz visiem jautājumiem tika statistiski apkopotas izmantojot JASP statistikas analīzes programmu un noteikti to biežumi. Aptaujas respondentiem tika nodrošināta pilnīga konfidencialitāte, tāpēc visi tās dati atspoguļoti apkopotā veidā. Atvērtie jautājumi tika apkopoti un analizēti izmantojot kvalitatīvo kontentanalīzi.

6. Rezultāti

Pētījuma ietvaros tika izvirzīts uzdevums veikt problēmas kvalitatīvu izpēti, veicot intervijas skolās ar skolotājiem par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu. Intervijas tika veiktas 2024. gada 21. – 31. oktobris. Intervijas notika divu Latvijas novadu trīs skolās ar 10 skolotājiem. Intervijas norisinājās saskaņojot to ar skolas vadību, kura palīdzēja atlasīt intervijām skolotājus, kuri strādā ar 4. un 5.klasēm un kuri būtu ar mieru piedalīties pētījumā. Visi intervējamie ir ar lielu darba pieredzi skolā, vidējā darba pieredze ir ap 20 gadi, skatīt attēlu 7.1. interviju respondentu raksturlielumi.

Dzimums	Skaits
Sievietes	10
Vīrieši	0
Skolas tips	
Vidusskola	2
Pamatskola	1
Darba pieredze	
5-10 gadi	2
11-19 gadi	2
20-25 gadi	6

7.1.att. Interviju dalībnieku raksturlielumi

Intervijas pārsvarā notika skolēnu skolas rudens brīvlaikā līdz ar ko skolotājiem bija vairāk laika ko atvēlēt intervijai.

Intervijas analīze balstās uz teorijas pieeju (Kroplijs & Rašcevska, 2004.). Dati sākotnēji tika kodēti izmantojot četras kategorijas – skolotāji, vecāki, skolēni un vide. Pēc pirmatnējās informācijas apstrādes un interpretācijas veikšanas, tās tika paplašinātas un precizētas ar papildus kategorijām.

Aptauja tika veikta 2024. gada maija mēnesī ar Edurio platformas atbalstu. Aptauja iepriekš tika saskaņota ar skolas vadību, jo ar tās palīdzību un atbalstu 5. klases skolēniem un viņu

vecākiem tika nodota Edurio platformas saite ar aizpildāmo anketu un lūgumu piedalīties pētījumā. No 62 5. klases skolēniem aptaujā piedalījās 48 skolēni un 37 viņu vecāki. Aptaujas rezultāti tika analizēti izmantojot JASP statistikas analīzes programmu

6.1 Intervijas rezultātu saturā balstīta analīze

Interviju, ar 10 sklotājiem par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu, analīze. Ar šo interviju palīdzību, autore, noskaidroja kādas satura vienības un kategorijas raksturo skolotāju viedokli par skolēnu sociālo adaptāciju. Tabulā 7.1.1. apkopotā veidā ir atainotas satura vienības un kategorijas, kā arī sniegtas to interpretācijas. Šajā tabulā ir atainotas tikai tās satura oriģinālvienības, kas ir apvienotas pēc līdzības un parādās n1 intervijās. Visas satura vienības izvērsti ir atspoguļotas 4. pielikumā.

Interviju par skolotāju viedokli par skolēnu sociālo adaptāciju satura vienības un kategorijas

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Aicināt</i> <i>Aizrādu un skaidroju</i> <i>Aprunājas</i> <i>Atbalstu</i> <i>Atgādina kad ir pagarinātā grupa, kur tev ir jābūt, pie kura skolotāja</i> <i>Audzinātāja personība</i> <i>Būt draugs, palīgs, mācību spēks, uzticības persona</i> <i>Cenšas, un mēģina tos bērnus iepazīt</i> <i>Domājam par bērnu</i> <i>Es jau ar to strādāšu, es jau zināšu, kur es viņu klasē nolikšu</i> <i>Es jau plus mīnus zinu, kam vajadzēs kāda veida to pamudinājumu, vai tieši otrādi</i> <i>Es jau zinu, ka šis bērns ir tas, kuram vajag, lai viņu iedrošina</i> <i>Es teikšu, kur tev iet meklēt</i> <i>Es zinu, ka viņam vajag iedrošinājumu</i> <i>Mācamies socializēties, adaptēties, draudzēties</i> <i>Kopīgā sadarbība</i> <i>Izstrādājām noteikumus</i> <i>Kopīgā sadarbība</i></p>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p> <p>Atbalsts un sociālo un emocionālo prasmju attīstība</p> <p>Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p> <p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p> <p>Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības var mazināt uzvedības problēmas un veicināt akadēmiskos panākumus.</p>	<p>Fabian, 2000</p> <p>Goldberg, 2006</p> <p>Buffet, 2019</p>

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Audzinātājs nav tik bieži klāt</i> <i>Bērns nejūtas nekam vajadzīgs un</i> <i>viņš nedara</i> <i>Citas klases, citi skolotāji, citas</i> <i>prasības</i> <i>Dod viņam to iespēju mainīties</i> <i>Drūzma lielāka, rinda ēdnīcā, kas</i> <i>viņiem tāds neierasts</i> <i>Es aizeju viņus satikt</i> <i>Individuālās sarunas</i> <i>Ir jau skolotāji zināmi</i> <i>Ir pašam jātiek galā</i> <i>Ir stipra klase</i> <i>Izklīst pa visu skolu</i> <i>Jāsāk mācīties staigāt pa dažādām</i> <i>telpām</i> <i>Katrs atbild par savu rīcību pats</i> <i>Klase ir draudzīga</i> <i>Kopā un visādos izbraucienos un</i> <i>pasākumos</i> <i>Mainās pati skolas ēka</i> <i>Nesaprot ko katra skolotāja grib</i> <i>Vajadzīga mūsu palīdzība</i> <i>Var izpausties- parādīt sevi un</i> <i>protams tikt novērtētiem</i></p>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p> <p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p> <p>Pielāgošanās skolai un tās radītiem jauniem apstākļiem ietekmē skolēnu un viņa akadēmiskos panākumus, attieksmi un uzvedību.</p>	<p>Orska, 2006</p> <p>Reicher & Matischen, 2018</p> <p>Ladd, 2003</p>

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Aiziet parunāties</i> <i>Aizrāvušies</i> <i>Aktīvie, kas jau visu zina</i> <i>Apjucis vai nu tieši otrādi ir baigais varonis</i> <i>Ātri saprot ko vispār var un ko nē</i> <i>Brīvība sakāp galvā</i> <i>Cīnās par to savu lomu</i> <i>Iet pāri malām</i> <i>Ir nedaudz atstumti</i> <i>Ir pieradis pie vienotām prasībām</i> <i>Ir priecīgi</i> <i>Ir problēmas</i> <i>Jūtas drošāk</i> <i>Jūtas slikti, netiek galā ar kaut ko</i> <i>Kļūst ļoti runātīgi</i> <i>Kļūst patstāvīgāki</i> <i>Mājasdarbi varbūt netiek izpildīti</i> <i>Ne tik nopietna attieksme pret mācībām</i> <i>Nav kļuvuši savam vecuma posmam-atbilstoši patstāvīgi</i> <i>Nepieņem tās pārmaiņas</i> <i>Neprot noorientēties brīžiem, atrast</i> <i>Mēģina izmantot jaunu, skolotāju vai jaunu klases audzinātāju</i></p>	<p>Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas</p> <p>Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes</p> <p>Labbūtība</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p> <p>Emocijas sociālajā mijiedarbībā pilda komunikatīvas un sociālas funkcijas. Ar emociju palīdzību tiek nodotas cilvēku domas, nodomi kā arī cita veida informācija.</p> <p>Skolēnu labbūtība ir psiholoģisko, kognitīvo, sociālo un fizisko darbību spējas, kas nepieciešamas, lai dzīvotu laimīgu un pilnvērtīgu dzīvi.</p>	<p>Dogani, 2019</p> <p>Keltner & Haidt, 2001</p> <p>PISA, 2015</p>

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Bērnu audzina ģimene</i></p> <p><i>Ģimenes, kur vienkārši nesadarbojās nekad</i></p> <p><i>Ir ģimenes, kur pārspīlē, sadarbojas</i></p> <p><i>Ir tādi vecāki, kas jau no sākuma runā jā, tavš bērns jau var viņš prot aiziet viens, bet manējais neprot</i></p> <p><i>Ir vecāki, kas ļoti strādā ar savu bērnu</i></p> <p><i>Ļoti rūpīgi, visu laiku visam seko</i></p> <p><i>Mammai pasaki, un viņu pilnīgi var redzēt, ka dusmīga un ar tevi vairs nekomunicē</i></p> <p><i>Mammas saka, es gribu, lai viņš liek</i></p> <p><i>Naidīgi vecāki savā starpā</i></p> <p><i>Ne visi vecāki jau arī stāsta kaut kādas lietas</i></p> <p><i>Notiek vecāku šķiršanās ļoti bieži</i></p> <p><i>Pāraprūpe</i></p> <p><i>Pārlietu liela atbildība no vecākiem</i></p> <p><i>Vecāki mobingo skolotāju</i></p> <p><i>Vecākiem ir labas attiecības ar skolotāju</i></p> <p><i>Vecāki, kādas ir viņu ambīcijas, kādas ir viņu prasības</i></p> <p><i>Vecāki nedrīkst kliegt</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p> <p>Sociālā un emocionālā attīstība</p> <p>Audzinašanas stili</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>

6.2 Aptaujas rezultāti

Šajā nodaļā autore analizēs ar skolēniem un viņu vecākiem veiktās aptaujas rezultātus.

Aptaujas, ar skolēnu vecākiem $n_2 = 37$ par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu, analīze.

Ar aptaujas palīdzību, autore, noskaidroja kā vecāki raksturo savu skolēnu sociāli emocionālo adaptāciju skolā viena mācību gada laikā. Kopā tika uzdoti 12 jautājumi par labbūtnību un adaptāciju un sadarbību un atbalstu.

Kā liecina aptaujā iegūtie un 7.2.1. attēlā atspoguļotie dati par vecāku viedokli kā viņiem liekas vai viņu skolēns ir adaptējies skolas vidē, tad redzam, ka vairākums vecāku uzskata, ka viņu skolēns ir adaptējies skolas vidē, tādas ir 27 atbildes, astoņi vecāki uzskata, ka viņu skolēns vairāk nē nekā jā adaptējies skolas vidē un divi uzskata, ka viņu skolēns nemaz nav adaptējies skolas vidē.

Vai skolēns ir adaptējies skolas vidē?	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
vairāk nē nekā jā	8	21.622	21.622	21.622
vairāk jā nekā nē	15	40.541	40.541	62.162
jā, pilnībā	12	32.432	32.432	94.595
nē nemaz	2	5.405	5.405	100.000
Missing	0	0.000		
Total	37	100.000		

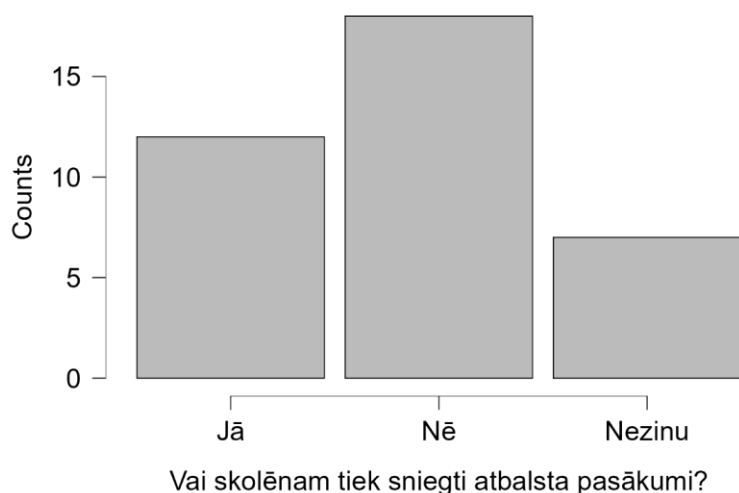
7.2.1.att. Vecāku viedoklis vai skolēns ir adaptējies skolas vidē

Aptaujā vecākiem tika lūgts sniegt atbildi uz jautājumu vai viņu skolēns dalās savos pārdzīvojumos par skolā un ārpus tās notiekošo ar viņiem. Vairākums vecāku – 30, atzina, ka viņu skolēns dalās savos pārdzīvojumos gan pats, gan kad viņam tiek jautāts. Un septiņi vecāki atzina, ka viņu skolēns tikai dažreiz dalās ar viņiem savos pārdzīvojumos. Tas parāda cik svarīgs ir ģimenes faktors ir saitēm starpskolēnu un viņa vecākiem, jo tas nodrošina drošības sajūtu un pamatu tālākai socializācijai (Golanska, 2013).

Uz jautājumu par vecāku informētību, par skolas darbībām, kas sekmē skolēnu adaptāciju pāreja no sākumskolas uz pamatskolu, vairākums, 31 vecāks atbildēja ar nē un tikai seši, ka jā. Tas liecina, ka skolām ir vairāk jāpiedomā un jāpiestrādā pie vecāku informēšanas par skolas darbībām, ko tās veic, lai sekmētu skolēnu adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu, piemēram,

skolēnu sagatavošana turpmākajām izmaiņām mācību programmā un organizatoriskās prasībās (Van Ophusen, 2013).

Aptaujas sadaļā par skolēnu labsajūtu un adaptāciju vecākiem tika jautāts arī vai viņu skolēnam tiek sniegti atbalsta pasākumi (piem. psihologa konsultācijas, individuālas konsultācijas utml.). Kā parāda 7.2.2. attēls, tad vairākums vecāku 18, atbildēja, ka viņu skolēnam netiek sniegti atbalsta pasākumi, septiņi vecāki par to neko nezina un 12 vecāki atzina, ka viņu skolēniem tiek sniegti atbalsta pasākumi. Sociālais atbalsts ir svarīgs skolēnu, it īpaši pusaudžu, sociālās adaptācijas faktors, un tas ir svarīgs resurss, lai tiktu galā ar grūtībām (Muhlenkamp & Sayles, 1986).

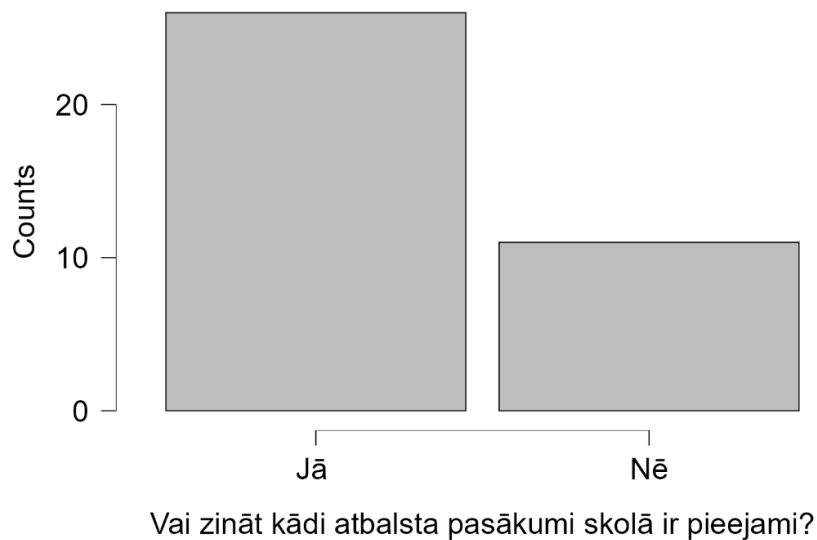

7.2.2.att. Vecāku viedoklis pa skolēnam sniegtiem atbalsta pasākumiem (piem. psihologa konsultācijas, individuālas konsultācijas utml.), lai veicinātu viņa adaptāciju, pārejot no sākumskolas (4.klases) uz pamatskolu (5.klasi)

Runājot par vecāku viedokli par skolotāju palīdzību viņu skolēnam ar sociālo adaptāciju, pārejot no sākumskolas uz pamatskolu, 12 vecāki atbildēja, ka jā palīdz, taču vairākums 19 vecāku atzīmēja, ka palīdzība tiek sniegta tikai ja pats skolēns vai vecāks to lūdz, seši vecāki atzīmēja, ka nepalīdz. Jāuzsver, ka adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas skolēnam būtu jārisina vienam, skolēns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu (Cokuk & Kozikoglu, 2020).

Aptaujas turpinājumā tika uzdotijautājumi, kas skar sadarbību un atbalstu, kas tiek sniegti no skolas. Jautājumā vai vecāki ir apmierināti ar sadarbību ar skolu pārsvarā atbild pozitīvi, ar jā 14 vecāki, ar kā, kuro reizi 19 un tikai četri vecāki atbildēja ka nav apmierināti ar sadarbību ar skolu.

7.2.3. attēlā ir atspoguļoti dati par vecāku informētību par skolā skolēnam pieejamiem atbalsta pasākumiem. Kā liecina šie rezultāti, tad vairākums vecāku ir informēti par skolā pieejamiem atbalsta pasākumiem.

7.2.3.att. Vecāki viedoklis vai Jūs zināt, kādi atbalsta pasākumi Jūsu skolēnam ir pieejami skolā?

Vecākiem tika jautāts arī precizēt, kādus atbalsta pasākumus viņu skolēnam skolā ir iespēja saņemt. Kā liecina attēlā atspoguļotie dati, tad atpazīstamākās ir skolotāju individuālās konsultācijas, pēc kurām seko sociālā pedagoga konsultācijas un psihologa konsultācijas. Pozitīvs rādītājs ir tas, ka tikai divi vecāki ir atbildējuši, ka nezinā kādi atbalsta pasākumi ir pieejami skolā, kas var liecināt par to, ka viņu bērni nav saskārušies ar situācijām skolā, kuru risināšanai būtu nepieciešams piesaistīt skolas atbalsta personālu, vai arī ģimene pati spēj visas situācijas atrisināt pašu spēkiem. Sociālais atbalsts ir svarīgs skolēnu resurss sociālās adaptācijas laikā (Chen et al., 2017).

Kādi atbalsta pasākumi ir pieejami skolā?	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Individuālas pedagoga konsultācija	15	40.541	40.541	40.541
Sociālā pedagoga konsultācijas	8	21.622	21.622	62.162
Psihologa konsultācijas	7	18.919	18.919	81.081

Kādi atbalsta pasākumi ir pieejami skolā?	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Visas iepriekš minētās	5	13.514	13.514	94.595
Nezinu	2	5.405	5.405	100.000
Total	37	100.000		

7.2.4. att. Vecāku viedoklis par atbalsta pasākumiem kādi ir pieejami viņu skolēnam skolā

Atbildot uz jautājumu vai vecāki ir apmierināti ar saņemtajiem atbalsta pasākumiem 16 vecākiem bija grūti to komentēt, 13 vecāki tos novērtēja pozitīvi un tikai trīs, negatīvi, un 5 vecāku skolēniem šāds atbalsts nebija nepieciešams. Tas, ka vecākiem bija grūti novērtēt savu apmierinātību ar sniegtiem pakalpojumiem slēpjas tajā faktorā, ka viņu skolēns vēl turpina saņemt kādu no atbalsta pasākumiem, savukārt, kādēļ ir negatīvi vērtējumi, tas siespējams saistīts ar atgriezeniskās saites par sniegto pakalpojumu mērķi un sasniedzamiem rezultātiem vecākiem nav ticis izskaidrots.

Aptaujā bija ietverti trīs atvērtā tipa jautājumi, kur divi no tiem skāra vecāku viedokli par skolēna labbūtību un adaptāciju un viens sadarbību un atbalstu. Atbildes uz šiem jautājumiem ir apkopotas 7.2.1. tabulā “Vecāku viedoklis par skolēna labbūtību, adaptāciju, sadarbību un atbalstu pārejā no sākumskolas uz pamatskolu”. Būtiskākais, kas parādījās šo jautājumu atbildēs ir tas, ka neskatoties uz vilšanos ko piedzīvo gan vecāki, gan viņu skolēni ir arī daudz pozitīvā. Tāpat ir iezīmējies viedoklis par to cik svarīgi no skolas puses ir veikt pārdomātus soļus, kas skar skolēnu izglītošanu un sociālās adaptācijas skolā pārejot no sākumskolas uz pamatskolu veicināšanu, kā arī vecāki sagaida no skolas, ka tā veidos ciešāku sadarbību ar skolēnu un viņa ģimeni.

Vecāku viedoklis par skolēna labbūtību, adaptāciju, sadarbību un atbalstu pārejā no sākumskolas uz pamatskolu

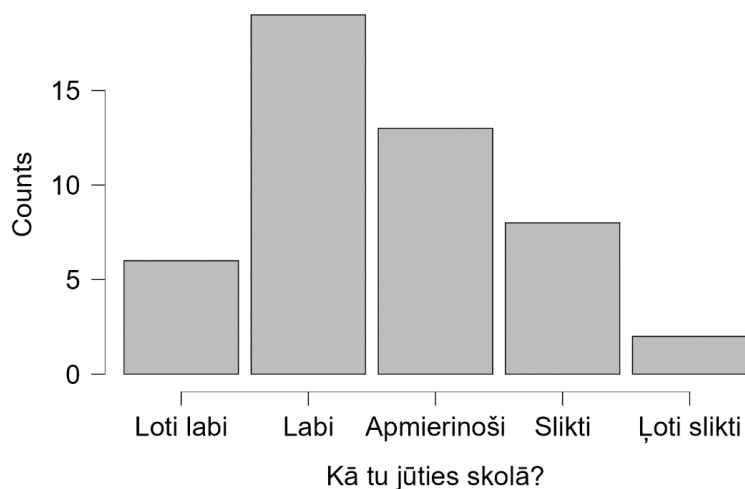
Jautājums	Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors
Ar kādām emocijām un noskaņojumu Jūsu bērns uzsāka mācības 5.klasē?	<i>Sāka ar pozitīvām, tad bija vilšanās Cerību pilns, ar nelielu uztraukumu Bija pozitīvi noskaņots Nedrošību Pozitīvi Pozitīvām, jo ļoti gaidīja pāreju uz lielo skolu Kopumā ar labu noskaņojumu Priecīgs</i>	Labbūtība Sociālā adaptācija	Lai skolēns varētu sociāli adaptēties mācību darbā, tam ir nepieciešams piemēroties un iejusties jaunajā vidē, apzināties un pieņemt tās nosacījumus un prasības. Labbūtība skolā tiek uzskatīta par galveno priekšnoteikumu veiksmīgam mācību procesam un mācību sasniegumiem.	Kuzņecovs, 2005 Hascher & Hagenauer, 2011
Ar kādām emocijām un noskaņojumu Jūsu bērns pabeidza mācības 5.klasē?	<i>Gads nebija viegls neziņas dēļ un mobinga, bet apmeklējot direktori un sarunas ar klases skolotāju uzlaboja gada izskaņu Bērnam ir jūtama izaugsme, pārlicība par sevi Saguris, vēlas, lai ātrāk beidzas mācību gads Ar vilšanos Kopumā pozitīvi, nav saliedētas klases Labām, jo nebija tik grūti kā likās uzsākot 5. klasi Kopumā ar labu noskaņojumu Pat uzlaboja sekmes Ar grūtībām</i>	Sociālais atbalsts Skolas vide (mikroklimats) Labbūtība	Vide, kurā skolēni mācās var ietekmēt skolēna attīstību un apmierinātību ar dzīvi. Katrai skolai ir savs klimats un tai kopā ar citām sociālajām institūcijām ir jāspēj apmierināt skolēnu psiholoģiskās un sociālās pamatvajadzības un palīdzēt skolēniem attīstīt kontroli pār savu dzīvi un noturību nelabvēlīgās situācijās.	PISA, 2015

Jautājums	Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors
<p>Vai jums vēl ir kādi komentāri par sava bērna labbūtību/ adaptāciju?</p>	<p><i>Iespējams bērna adaptāciju skolā apgrūtināja, ka nebija zināms kad atgriezīsies vai neatgriezīsies skolotāja. Tas sarežģīja attiecības klasē. Kopumā šis posms bija ļoti grūts un bērns laikam tam nebija gatavs, zinu, ka skola darīja daudz Saprotu, ka vecuma posms ir sarežģīts, bet vēlētos, lai būtu klases audzinātājs, pie kura bērns vēlētos pats griezties ne kāda mudināts</i></p> <p><i>Daži skolotāji nesaprot, manam bērnam ir grūtāk, atļaujas pat nosaukt par autistu</i></p> <p><i>Vēlētos, lai tiktu vērsta uzmanība uz problēmbērniem klasē, kas rada nekārtību, konfliktus un tiktu veiktas pārrunas ar to vecākiem. Citādi rodas sajūta, ka skolotājs nevar pilnvērtīgi pasniegt mācību vielu, skolēni nespēj mācīties, jo ir atsevišķi bērni, kas ir nekontrolējami un citiem traucē.</i></p> <p><i>Skola problēmu situācijas nerisina, ignorē un noliedz to esamību. Ignorē bērnu emocionālo labbūtību. Nepalīdz un nesadarbojas ar vecākiem un neiedziļinās problēmu cēloņos.</i></p> <p><i>Skolai jāveic uzlabojumi, piemēram, tualesu remonts. Bērnam tās nerada labsajūtu.</i></p>	<p>Sadarbības trūkums</p> <p>Sociālās attiecības starp skolotājiem un bērniem</p> <p>Sadarbība ar vecākiem</p> <p>Labbūtība</p> <p>Skolas vide (mikroklimats)</p>	<p>Atbalstam ko sniedz skolotāji ir būtisks faktors, kas ietekmē gan skolēnu labbūtību skolā, gan arī sekmes mācībās. Ja skolēni skolā jūtas labi, tad tas ir labs priekšnoteikums problēmu un/vai grūtību labākai pārvarēšanai vai novēršanai.</p>	<p>Hascher & Hagenauer, 2011</p>

Darba turpinājumā autore atspoguļo aptaujas, ar skolēniem $n_3 = 48$ par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu, analīzi.

Ar aptaujas palīdzību, autore, noskaidroja kā skolēni raksturo savu sociāli emocionālo adaptāciju skolā viena mācību gada laikā. Kopā tika uzdoti 10 jautājumi par labbūtību skolā, klases vidi un labbūtību ietekmējošiem faktoriem.

Aptauja sākās ar jautājumu skolēniem, lai noskaidrotu viņu patiku pret skolas apmeklēšanu. Atbildot uz šo jautājumu vairākums skolēnu norādīja, ka viņiem vienmēr (4 atbildes) vai gandrīz vienmēr (19 atbildes) patīk apmeklēt skolu. Reizēm skolu apmeklēt patīk 16 skolēniem, bet četriem gandrīz nekad un pieciem nekad patīk apmeklēt skolu. Skolas apmeklēšanas patiku var saistīt arī ar to kā skolēns skolā jūtas. 7.2.5. attēlā ir atspoguļoti dati par skolēnu sajūtu esot skolā. Kā liecina dati, tad vairākums skolēnu skolā jūtas ļoti labi (6) vai labi (19). Ja skolēns skolā jūtas labi, tad to var vērtēt kā pozitīvu novērtējumu skolas iekārtojumam un kā pozitīvu atgriezenisko saiti darbam ko veic skola (Hascher & Hagenauer, 2011).

7.2.5.att. Skolēna viedoklis par viņa pašsajūtu skolā

Skolēniem tika jautāts arī viedoklis par to vai viņu klases audzinātāja rūpējas par klasi. Savās atbildēs vairākums skolēnu norādīja, ka jā skolotājs rūpējas par klasi (27) un drīzāk jā (15). Taču bija skolēni, kuri uzskata, ka klases audzinātāja drīzāk nerūpējas par klasi (6). Runājot par skolēnu labbūtību skolā svarīga ir skolotāju pedagoģiskā kompetence (Hascher & Hagenauer, 2011).

Kā liecina aptaujā iegūtie un 7.2.6. attēlā atspoguļotie dati vairākums skolēnu uzskata, ka viņu klase dažreiz ir un dažreiz nav draudzīga. Labas attiecības ar klases biedriem darbojas

atbalstoši, jo tās darbojas arī ārpus skolas, ārpus mācībām un ir svarīgs resurss ikdienas skolas dzīvē un var veicināt labāku labbūtību skolā (OECD, 2019).

Vai tava klase ir draudzīga?	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Ir draudzīga	4	4.444	8.333	8.333
Dažreiz draudzīga, dažreiz nav draudzīga	32	35.556	66.667	75.000
Nav draudzīga	12	13.333	25.000	100.000

7.2.6.att. Skolēna viedoklis par klases draudzīgums

Svarīgi ir ne tikai, lai klase būtu draudzīga, bet arī, lai skolēnam klasē būtu draugi. Tā 46 skolēni saka, ka viņiem klasē ir draugi un divi saka, ka nav. Skolēnam ir svarīgi, lai viņam klasē būtu draugi, jo ar draugiem var dalīties priecīgos gadījumos un tie piedāvā komfortu grūtos brīžos (Mansala & Macatabon, 2023). Kā uzskata 36 no aptaujā dalību ņēmišo skolēnu, tad viņiem ir ļoti svarīgi vai svarīgi, ka klasē viņam ir draugi, 10 skolēniem tas ir vidēji svarīgi un diviem nav svarīgi.

Runājot ar skolēniem par viņu labbūtību ietekmējošiem faktoriem tika uzdots jautājums par to vai viņiem klasē/skolā kāds dara pāri. Un tika saņemti šādi 7.2.7. attēlā atspoguļotie dati, kas parāda, ka vairākumam no aptaujā dalību ņēmišiem skolēniem ir darījuši pāri. Negatīva pieredze no skolas un klases biedriem var skolēnam kļūt par spēcīgu nastu un negatīvi ietekmēt labbūtību skolā (OECD, 2019).

7.2.7.att. Skolēna viedoklis par pāri darīšana klasē/skolā

To kā skolēns izjūt savu labbūtību parāda arī atbildes uz jautājumu, kurā skolēniem tiek lūgts atbildēt cik apmierināts viņš ir ar savām sekmēm. Tādu skolēnu, kuri būtu ļoti apmierināti

ar savām sekmēm aptaujā nebija, bet kā parāda aptauja, tad vairākums, jeb 28 skolēni ir diezgan apmierināti ar savām sekmēm, 18 skolēni ir diezgan neapmierināti un divi ļoti neapmierināti.

Kā liecina aptaujā iegūtie un 7.2.8. attēlā atspoguļotie dati, vienlīdz svarīgi skolēnam ir iespēja savas problēmas pārrunāt ar draugiem un vecākiem. Skolēni redz draugus kā kompanjonu, ar kuru viņi var dalīties priecīgos un ne tik priecīgos gadījumos (Mansala & Macatabon, 2023). Vecāki sniedz skolēnam emocionālu drošību un atbalstu, kas viņam ir nepieciešama problēmu, grūtību pārvarēšanai (Kozikoglu, 2020). Vēl nozīmīga ir iespēja savas problēmas pārrunāt ar klases audzinātāju, kā arī, ar sociālo pedagogu un klases biedriem. Jāņem vērā, ka skolēni daudz laika pavada skolā un klasē šajā laikā viņš socializējas ar klases biedriem un mijiedarbojas ar skolotājiem un citiem skolēniem un skolas darbiniekiem (PISA, 2015).

Skolā savas problēmas, grūtības varu pārrunāt	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Draugiem	20	22.222	26.316	26.316
Vecākiem	19	21.111	25.000	51.316
Klases audzinātāju	14	15.556	18.421	69.737
Sociālo pedagogu	6	6.667	7.895	77.632
Klases biedriem	6	6.667	7.895	85.526
Psihologu	4	4.444	5.263	90.789
Ne ar vienu	4	4.444	5.263	96.053
Citiem skolotājiem	3	3.333	3.947	100.000

7.2.8.att. Skolēna viedoklis. Skolā savas problēmas, grūtības varu pārrunāt

Aptaujā tika ietverts arī viens atvērtais jautājums uz kuru skolēni pēc brīvas vēlmes varēja sniegt vai nesniegt komentārus par savu labbūtību skolā. Atbildes uz šiem jautājumiem apkopotas 7.2.2. tabulā.

Vispārīga jautājuma skolēniem par viņu komentāriem par savu labbūtību skolā

Jautājums	Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors
Vai tev ir vēl kādi komentāri par savu labbūtību skolā?	<i>Skolā, lielo meiteņu tualetē meitenes no lielākām klasēm tur vienmēr sēž, un liek mums justies dīvaini. Citiem cilvēkiem liekas, ka šīs meitenes pīpē tajā tualetē saltus.</i>	Ar skolu saistīta labbūtība	Skolēni lielu daļu sava laika pavada skolā. Viņu pieredze un attiecības skolā būtiski ietekmē viņu uztverto dzīves kvalitāti.	Jourdan et al., 2008
	<i>Ka mums ir ļoti slikta mūzikas skolotāja, kas mums māca par otro pasaules karu.</i>	Skolas vide (mikroklimats)	Pzītīvs skolas klimats irsaistīts ne tikai ar augstākiem akadēmiskoem sasniegumiem, bet arī ar labāku pašapziņu, veselību, labbūtību un uzvedību.	PISA 2018
	<i>Viss vairāk problēmas ir ar skolotājiem</i>	Skolēnu attiecības ar skolotājiem	Skolēnu sociālās attiecības ar skolotājiem un vienaudžiem var veicināt piederības sajūtu skolai – sajūtu, ka tiek pieņemts, cienīts, iekļauts un sociāli atbalstīts skolas vidē.	Goodenow, 1993
	<i>Skola ir miskastē kam viņa vajadzīga</i> <i>Man bieži dara pāri</i> <i>Skolā jūtos labi, bet nav normāli pamācīties dēļ..... . Viņš ļoti bieži traucē visai klasei mācīties.</i> <i>Ka vajag vairāk pārrunāt kautiņus ar klases audzinātāju klases stundā</i> <i>Kaut kā nepatīk mana klase kā uzvedās</i> <i>Te labāk nekā manā vecajā skolā</i> <i>Ka skolā daži bērni lamājas</i> <i>Mīļāku bibliotekāri</i> <i>Nē, jo man iet labi</i>	Skolēnu sociālās attiecības ar vienaudžiem un citiem skolas biedriem	No dzimšanas līdz kļūšanai par sociālu pieaugušo, sociālo adaptāciju ietekmē vienaudžu uzticība un sociālais atbalsts.	Xin et al., 2019

Secinājumi

Balstoties uz skolotāju intervijās par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu un skolēnu un viņu vecāku aptaujā pausto, autore ir izdarījuši šādus secinājumus:

1. Ir svarīgi atbalstīt skolēna emocionālo, sociālo un akadēmisko attīstību ievērojot katra skolēna individuālās vajadzības un kopējo dinamiku, kas valda klasē. Labas attiecības ar skolotājiem un citiem skolēniem ir viens no kritērijiem, kas var palīdzēt veiksmīgi pārvarēt pāreju no sākumskolas uz pamatskolu. Tas veicina skolēnu labbūtību un piederību (Wildgruber & Griebel, 2016).
2. Būtiska ir ģimenes loma skolēnu dzīvē, līdz ar ko ir svarīgi veidot pozitīvas attiecības starp skolotājiem un vecākiem, kas rada atbalstošu vidi skolēniem un palīdz viņiem sekmīgi attīstīties. Kā arī jāstiprina vecāku iesaiste bērnu izglītībā un emocionālā atbalsta sniegšanā, kas labvēlīgi ietekmē skolēnu labbūtību un izaugsmi. Ģimenes atbalsts var veicināt bērna spēju veiksmīgi adaptēties skolā un sabiedrībā kopumā, jo tā sniedz skolēnam nepieciešamo emocionālo drošību un atbalstu (Kozikoglu, 2020).
3. Pāreja no sākumskolas uz pamatskolu sev līdzī nes pārmaiņas, kas saistītas ne vien ar jaunu mācību priekšmetu ienākšanu izglītības programmā, bet arī ar jaunu skolotāju un vērtēšanas sistēmu. Vienlaikus vairs nav piesaiste vienai konkrētai klases telpai un skolotājam, bet notiek nepārtraukta kustība no mācību telpas uz mācību telpu, no skolotāja pie skolotāja, kas var ietekmēt skolēna emocionālo pasauli un akadēmiskos sniegius kā arī kopējo labbūtību. To cik veiksmīga būs skolēna pāreja no sākumskolas uz pamatskolu ir atkarīgs no katra skolotāja kvalifikācijas un institucionālā atbalsta iespējām (Van Ophuysen, 2021).

Priekšlikumi

Pamatojoties uz pētījuma rezultātiem, autore ir izveidojusi sekojošas priekšlikumi skolotājiem un skolēnu vecākiem, kas var palīdzēt padarīt sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu veiksmīgāku:

Skolotājiem

1. Jāturpina īstenot (bez pārtraukumiem) un praksē pielietot programmas vai to daļas, kuras nodrošina emocionālo atbalstu skolēniem, piemēram, APU, KiVa vai SEM.
2. Jānodrošina visiem skolēniem pieejamus psihologa atbalsta pasākumus, piemēram, individuālas konsultācijas, grupas konsultācijas, kurās skolēni vai skolēnu grupas varētu pārrunāt savas privātās un ar skolu saistītas emocionālās, akadēmiskās un sociālās grūtības.
3. Pirms pārejas uz pamatskolu, 3.klases mācību gada noslēgumā, un pamatskolas gaitas uzsākot, 4.vai 5.klases sākumā iepazīstināt skolēnus un viņu vecākus ar jauno vidi, skolotājiem, jaunajiem mācību priekšmetiem. Piemēram, organizējot iepazīšanās ekskursijas un orientācijas aktivitātes, kas ļautu skolēniem un viņu vecākiem iepazīties ar jauno vidi, atsevišķos gadījumos jauno skolas ēku un tās vidi, kā arī gūt zināšanas par jauniem skolotājiem un pieejamiem resursiem.
4. Skolotājiem, kuri uzsāk darbu ar jaunajiem pamatskolēniem atsvaidzināt zināšanas un prasmes par sociālās adaptācijas nozīmi un nepieciešamību identificējot skolēnu individuālās vajadzības, lai viņi varētu atbilstoši skolēnam un kopējai klases dinamikai pielāgot mācību metodes un pieeju.
5. Integrēt savu mācāmo priekšmetu ietvaros aktivitātes, kas veicinātu skolēnu sociālo prasmju attīstību, piemēram, sadarbības uzdevumus un komandu projektus.
6. Lai vairāk un sekmīgāk iesaistītu vecākus skolēna skolas dzīvē, rīkot vecāku informēšanas sesijas un darbnīcas, kurās vecāki varētu gūt zināšanas un prasmes par to kā atbalstīt savu skolēnu pārejas posmā un turpmākā skolas dzīvē saskaroties ar akadēmiskām, sociālām un cita veida grūtībām.

Vecākiem

1. Veidot un uzturēt regulāru komunikāciju ar sava skolēna klases audzinātāju un citiem skolotājiem par skolēna progresu, emocionālo stāvokli un problēmām, kas rodas pārejā no sākumskolas uz pamatskolu.

2. Piedalīties skolas aktivitātēs un sapulcēs, tādējādi iegūstot atgriezenisko saiti par skolā un viņa skolēna mācību procesā un sociālās attiecībās gan ar skolotājiem, gan klases un skolas biedriem notiekošā.
3. Rīkot neformālus skolas un/vai klases pasākumus, tādējādi palīdzot savam skolēnam iepazīties ar jaunajiem skolotājiem, skolas biedriem, skolas vidi un sociāli adaptēties.
4. Būt klātesošiem un atbalstošiem, lai skolēns var dalīties par skolā ar draugiem un skolotājiem notiekošo, ļaujot viņiem sajust, ka viņi ir uzklauti un saprasti.

Nobeigums

Maģistra darba aktualitāti noteica autores interese par skolēnu sociālās adaptācijas faktoriem, kas ietekmē skolēnu pāreju no sākumskolas uz pamatskolu. Skolēni savā dzīvē piedzīvo vairākus pārejas posmus, kas var būtiski ietekmēt viņu sociālo identitāti un psiholoģisko labbūtību. Pāreja uz jauniem izglītības apstākļiem rada izaicinājumus, kas prasa no skolēniem pielāgošanos jauniem noteikumiem, prasībām un sociālajai videi. Šajā procesā svarīgi ir ne tikai akadēmiskie sasniegumi, bet arī emocionālā un sociālā adaptācija.

Maģistra darba izstrādes ietvaros autore aprakstīja faktorus, kas ietekmē skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu. Tika konstatēts, ka lai veicinātu veiksmīgu pāreju no sākumskolas uz pamatskolu būtiski ir skolotāju, vecāku un draugu iesaiste un sniegtais atbalsts. Skolēniem ienākot jaunā vidē, viņiem ir jāveido jauni sociālie sakari un jāiegūst jauna pieredze, kas var radīt stresu un nemieru. Pārejas procesa laikā, no sākumskolas uz pamatskolu, ir svarīgi, lai skolēni justos pieņemti, atzīti un spējīgi piedalīties gan klases, gan plašākā skolas dzīvē.

Latvijas likumi un politikas plānošanas dokumenti, kas nosaka izglītības posmu strukturālo ietvaru, spēlē nozīmīgu lomu skolēnu sociālā adaptācijā pārejas posmos, to kāda tā būs. Lai arī tie iezīmē pārejas posmus, tomēr praksē šo posmu pārejas skaidrība var atšķirties, ko ietekmē skolas tradīcijas un izglītības sistēmas vēsturiskās attiecības.

Skolēnu vecums no 10 līdz 11 gadiem ir brīdis, kas sakrīt ne vien ar pārejas posmu no sākumskolu uz pamatskolu, bet arī pāreju no bērna vecuma uz pusaudžu. Šajā laikā skolēni sāk meklēt savu identitāti un piederību, tādēļ viņu sociālā adaptācija ir cieši saistīta ar viņu emocionālām un sociālām prasmēm. Kā liecina teorijas par emocionālām un sociālām prasmēm, tad emocionālās prasmes ir būtiskas, jo tās ļauj skolēniem labāk izprast un regulēt savas emocijas, kas, savukārt, veicina viņu spēju veidot attiecības un pielāgoties jaunajai videi.

Maģistra darbā izvirzītajos pētnieciskajos jautājumos tika uzsvērta nepieciešamība analizēt dažādus faktorus, kas ietekmē skolēnu sociālo adaptāciju. Apkopotie dati un intervijas sniedza ieskatu par to, kā dažādi aspekti, tostarp ģimenes loma, skolotāju atbalsts un skolas vide, ietekmē skolēnu pāreju. Autore secināja, ka nākamajos posmos ir nozīmīgi attīstīt un ieviest stratēģijas, kas veicinātu atbalstošu un pozitīvu vidi, lai palīdzētu skolēniem labāk pārvietoties starp izglītības posmiem.

Priekšlikumi, ko autore izstrādājusi, balstoties uz pētījuma rezultātiem, būs noderīgi gan pedagogiem, gan vecākiem, lai veicinātu skolēnu labbūtību un veiksmīgu adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu.

Autore uzskata, ka veicinot skolēnu sociālo adaptāciju, nepieciešams radīt atbalstošu un drošu vidi, kā arī apzināt mainīgos faktorus, kas var ietekmēt šo procesu. Tas ļaus ne tikai uzlabot akadēmiskos rezultātus, bet arī veicinās jaunus sociālos sakarus un emocionālo labbūtību, kas ir būtiski izaugsmei un attīstībai mūsdienu izaicinājumiem bagātajā pasaulē.

Bibliogrāfija

1. Āboltiņa, L. (2014.) 7-gadīgo bērnu sociālā adaptēšanās skolā 1. Klasē Promocijas darbs, https://dspace.lu.lv/dspace/bitstream/handle/7/4949/44296-Liga_Aboltina_2014.pdf?sequence=1
2. Aptaujas anketa (2023.). Mārupes novada Skultes sākumskolas 1.-6.klašu skolēnu vecākiem. <https://www.skolaskulte.lv/storage/files/5-Aptaujas%20anketa%20M%C4%81rupes%20novada%20Skultes%20s%C4%81kumskolas%201.-6.kla%C5%A1u%20skol%C4%93nu%20vec%C4%81kiem.pdf>
3. Beatson, R., Quach, J., Canterford, L., Farrow, P., Bagnall, C., Hockey, P., Phillips, E., Patton, G.P., Olsson, C. A., Ride, J., McKay Brown, L., Roy, A. & Mundy, L.K. (2023.) Improving primary to secondary school transitions: A systematic review of school-based interventions to prepare and support student social-emotional and educational outcomes
4. Beļickis, I., Blūma, D., Koķe, T., Markus, D., Skujiņa, V., Šalme, A., (2000.). Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC.
5. Berndt, T.J. & Keefe, K. (2009.). Friends' influence on school adjustment: A motivational analysis. <https://www.cambridge.org/core/books/abs/social-motivation/friends-influence-on-school-adjustment-a-motivational-analysis/D4C300008929A68730E790E41C022186>
6. Bortz, J. & Doring, N. (2006.). Forschungsmethoden und Evaluation für Human- und Sozialwissenschaftler. 4., überarbeitete Auflage, Springer Medizin Verlag Heidelberg, Deutschland 2006
7. Cambridge Dictionary (2024.). Well-being. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/well-being>
8. CASEL. (2013.). Effective social and emotional learning programs. Preschool and elementary school edition. Retrieved from <http://casel.org/wp-content/uploads/2016/01/2013-casel-guide-1.pdf>
9. Chen, W. F., Zhang, D. J., Pan, Y. G., Hu, T. Q., Liu, G. Z., & Luo, S. L. (2017.). Perceived social support and self-esteem as mediators of the relationship between parental attachment and life satisfaction among Chinese adolescents. *Personality and Individual Differences*, 108, 98–102. <https://doi.org/f9p768>

10. Cocuk, K & Kozikoglu, I. (2020.). School Adaptation Problems of Primary School Students in mixed-age classrooms. https://www.researchgate.net/publication/340607332_SCHOOL_ADAPTATION_PROBLEMS_OF_PRIMARY_SCHOOL_STUDENTS_IN_MIXED-AGE_CLASSROOMS
11. Cokuk, K. & Mays, D., Quenzer-Alfred, C., Scheicht, T. & Tölle, L. (2023) Sozial-emotional kompetent in die Schule?! Vorschulische Entwicklung während der COVID-19-Pandemie Published Online: September 15, 2023 <https://doi.org/10.1026/2191-9186/a000639>
12. Edurio aptauju jautājumi (2024.). <https://edurio.com/resursi/edurio-aptauju-jautajumi.pdf>
13. Gołaska, P. (2013)..Proces adaptacji społecznej dzieci z ograniczoną sprawnością, „Wychowanie w Przedszkolu”, February No. 2, Warsaw
14. Goodenow, C. (1993.), “The Psychological Sense of School Membership Among Adolescents: Scale Development and Educational Correlates”, *Psychology in the Schools*, Vol. 30/1, pp. 79- 90, [http://dx.doi.org/10.1002/1520-6807\(199301\)30:13.0.CO;2-X](http://dx.doi.org/10.1002/1520-6807(199301)30:13.0.CO;2-X)
15. Hascher, T. (2004.). Wohlbefinden in der Schule – Eine Einführung. https://www.researchgate.net/publication/282085484_Wohlbefinden_in_der_Schule_-_Eine_Einfuehrung
16. Hascher, T. & Hagenauer, G. (2011.). Schulisches Wohlbefinden im Jugendalter – Verläufe und Einflussfaktoren. In A. Ittel, H. Merkens, L. Stecher (Hrsg.), *Jahrbuch Jugendforschung* (15 – 45 lpp.). VS Verlag Wiesbaden.
17. Jauno Līderu vidusskolas aptauja 4.-12.klašu skolēniem “KĀ TU JŪTIES SKOLĀ?” (2020.). <https://jlv.lv/wp-content/uploads/2020/01/k%C4%81-tu-j%C5%ABties-skol%C4%81-janv2020.pdf>
18. Jourdan, D., Samdal, O., Diagne, F., Carvalho, G.S. (2008.). “The Future of Health Promotion in Schools Goes Through the Strengthening of Teacher Training at a Global Level”, *Promotion & Education*, Vol. 15/3, pp. 36-38, <http://dx.doi.org/10.1177/1025382308095657>.
19. Kozikoglu, I. (2020.) School Adaption Problems of Primary School Students in mixed-age classrooms. https://research.rs/wp-content/uploads/2020/01/2217-7337_v10_n01_p013.pdf *Research in Pedagogy*, Vol.10, No.1, Year 2020, pp. 13-31
20. Kristapsone, S. (2008.) Zinātniskā pētniecība studiju procesā, BA Turība, Rīga

21. Kristapsone, S. (2020.) Statistiskās analīzes metodes pētījumā. BA Turība, Rīga.
22. Kroplijs, A., Raščevska, M. (2004.). Kvalitatīvās pētniecības metodes sociālajās zinātnēs. Rīga: RaKa
23. Kuzņecovs, I. (2005.). Viens, divi, trīs, tie citi būs drīz... . Psiholoģija ģimenei un skolai Nr.5, 2005.
24. Ladd, G. W. (2003.). Probing the Adaptive Significance of Children's Behavior and Relationships in the School Context: A Child by Environment Perspective. In R. V. Kail (Ed.), *Advances in child development and behavior*, Vol. 31, pp. 43–104). Academic Press.
25. Manansala, K. C.N. & Macatabon, R.A. (2023.) Familial Approaches on Social and Emotional Adaptation among Elementary Learners University of Southern Mindanao, Kabacan, Cotabato. Philippines ISSN: 2961-3035 I Volume 3 I Special Issue I June 2023
26. Martinelli – Hofmans, M. (2021.) Sozial-emotionales Lernen als Konzept zur Unterstützung von Lernprozessen von Schüler/Innen <https://unipub.uni-graz.at/obvugrhs/download/pdf/6714809?originalFilename=true>
27. Mārtinsone, K. (2011.). Ievads pētniecībā: stratēģija, dizaini, metodes. Rīga: RaKa
28. Mislēviča, N. (2013.). 1. klases skolēnu sociālās adaptācijas nosacījumi pedagoģiskajā procesā. <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/11298>
29. Muhlenkamp, A.F. & Sayles, J.A. (1986.). Self-esteem, social support, and positive health practices. *Nursing Research*. <https://doi.org/eznbvj>
30. Nelson, D.R., Adger, N.W. & Brown, K. (2007.). Adaptation to Environmental Change: Contributions of a Resilience Framework. file:///C:/Users/Velta/Downloads/Adaptation_to_Environmental_Change_Contributions_o.pdf
31. OECD (2017.), “Students' well-being: What it is and how it can be measured”, in *PISA 2015 Results (Volume III): Students' Well-Being*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/9789264273856-6-en>
32. OECD. (2019.). *OECD Future of Education and Skills 2030. Conceptual learning framework. SKILLS FOR 2030.*
33. OECD (2019.), "PISA 2018 Well-being Framework", in *PISA 2018 Assessment and Analytical Framework*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/38a34353-en>.

34. Reicher, H. & Matischen-Jauk, M. (2018.) Sozial-emotionales Lernen in der Schule: Konzepte – Potenziale – Evidenzbasierung
https://www.researchgate.net/publication/318851710_Sozial-emotionales_Lernen_in_der_Schule_Konzepte_-_Potenziale_-_Evidenzbasierung
35. Rupsiene, L. & Kucinskiene, R. (2005.). Influence of Teachers' Behavior on Students' Adaption after Scool transition. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED490657.pdf>
36. Ryff, C. D., & Keyes, C. L. M. (1995.). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of personality and social psychology*, 69(4), 719.
37. Skačkova, G., Dzerviniks, J. (2017.). 10.klases skolēnu sociālās adaptācijas process. [file:///C:/Users/Velta/Downloads/aabuze,+Ska%C4%8Dkova%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/Velta/Downloads/aabuze,+Ska%C4%8Dkova%20(3).pdf)
38. Skujiņa, V., Belickis, J., Blūma, D., Koķe, T. & Blinkena, A. (2000.). Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga, Zvaigzne ABC
39. Soziologie-Lexikon (2000.). Hrsg. Dr.phil. Reinhold, G., prof.Dr. Lamnek, S. & Dr. Recker, H., Vierte Auflage, R.Oldenbourg Verlag Munchen; Wien
40. Teleková, R., Marcineková, T., Tirpáková, A. & Gonda, D. (2023.) Adaptation Difficulties of Children at the Beginning of School Attendance Based on the Optics of Primary School Teachers Published online 2023 Feb 20. doi: 10.3390/children10020410
41. Terminu un svešvārdu skaidrojošā vārdnīca Letonika (2024.). <https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?cid=51012&r=1107&lid=51012&g=1&q=adapt%C4%81cija&h=2640>
42. Terziev, V., (2019.) Conceptual framework of Sozial Adaptation. Conference: INTCESS 2019- 6th International Conference on Education and Social Sciences, 4-6 February, 2019 At: Dubai
https://www.researchgate.net/publication/331063978_CONCEPTUAL_FRAMEWORK_OF_SOCIAL_ADAPTATION
43. Vispārējās izglītības likums (1999.). www.likumi.lv
44. Williams M.E., Bywater, T., Lane, E., Williams, N.C., Hutchings, J. (2019). Building Social and Emotional Competence in School Children: A Randomised Controlled Trial. <https://www.scirp.org/journal/paperinformation?paperid=90364>
45. Yang, Q., Tian, L, Huebner, S.E. & Zhu, X. (2019.). Relations Among Academic Achievement, Self-Esteem, and Subjective Well-Being in School Among Elementary

School Students: A Longitudinal Mediation Model. Vol. 34, No. 3, 328 –340 2578-4218/19/\$12.00 <http://dx.doi.org/10.1037/spq0000292>

46. Xin, Y., Li, Q., & Liu, C. (2019.). Adolescent self-esteem and social adaptation: Chain mediation of peer trust and perceived social support. *Social Behavior and Personality: An international journal*, 47(4), e7870

1.pielikums - Jautājumi skolotājiem par skolēnu sociālo adaptāciju pārejā no sākumskolas uz pamatskolu

Esmu Velta Baseviča - Latvijas Universitātes maģistra līmeņa studiju programmas Izglītības zinātnes (Cilvēka uzvedība un konsultēšana izglītībā) studente.

Sava maģistra darba ietvaros par SKOLĒNU SOCIĀLĀ ADAPTĀCIJA SEKMĪGAI PĀREJAI NO SĀKUMSKOLAS UZ PAMATSKOLU, vēlos lūgt Jūs uz interviju.

Intervijas laikā sniegtās atbildes tiks analizētas tikai apkopotā veidā, garantējot anonimitāti.

Pētījumu publicēšu savā maģistra darbā, kurš tiks publiskots tiešsaistē dspace.lu.lv.

Būšu pateicīga par Jūsu atbilžu iesniegšanu un ieguldīto laiku intervijas izpildei!

1. Pedagoģa viedoklis par grūtībām, ar kādām saskaras skolēni pārejot no sākumskolas uz pamatskolu:
 - Kādas, Jūsuprāt, ir galvenās grūtības, izaicinājumi, ar ko skolēni saskaras, pārejot no sākumskolas uz pamatskolu?
 - Cik svarīga ir skolotāja loma, skolēniem pārejot no sākumskolas uz pamatskolu?
2. Pedagoģu sniegtais raksturojums skolēna uzvedībai un emocijām, uzsākot mācības pamatskolā:
 - Kādas izmaiņas skolēna uzvedībā un emocijās Jūs novērojat, kad viņi uzsāk mācības pamatskolā?
 - Kā skolēni parasti reaģē uz jauno mācību vidi un prasībām?
3. Pedagoģu darbība atbalsta sniegšanai skolēniem sekmīgas adaptācijas veicināšanai:
 - Kā Jūs atbalstāt skolēnu adaptāciju pārejas posmā?
 - Kā Jūs veicināt pozitīvu mācību vidi, kas palīdz skolēniem justies droši un pieņemtiem?
 - Vai Jūs sadarbojaties ar vecākiem un citiem speciālistiem, lai nodrošinātu skolēnu sekmīgu adaptāciju?
4. Pedagoģu sniegtais sociālās adaptācijas pamatskolas skolēnam raksturojums:

- Kā Jūs raksturotu sociālo adaptāciju skolēnam pārejot no sākumskolas uz pamatskolu?
5. Pedagoga komentārs par ģimenes nozīmi bērna sociālajā adaptācijā:
- Pastāstiet kā vecāki var atbalstīt savu skolēnu šajā procesā?
 - Vai Jūs varat minēt konkrētus piemērus, kur ģimenes iesaiste ir būtiski palīdzējusi skolēnam veiksmīgi adaptēties?

2.pielikums – Aptauja skolēnu vecākiem par viņu bērnu labbūtību skolā

Labdien!

Lūdzu, atbildiet uz jautājumiem par savu bērnu/-a labbūtību skolā.

Aptauja ir anonīma.

Labbūtība un adaptācija

1. Jūsprāt, vai Jūsu skolēns ir adaptējies skolas vidē?

Jā, pilnībā

Vairāk jā nekā nē

Vairāk nē nekā jā

Nē nemaz

2. Vai Jūsu skolēns ar Jums dalās savos pārdzīvojumos par skolā un ārpus tās notiekošo?

Jā, pats vienmēr visu izstāsta

Jā, izstāsta, kad viņam pajautāju

Dažreiz stāsta

Nē, nestāsta

Nē, nestāsta pat, ja jautāju

3. Vai Jūs esat informēti, ko skola dara, lai sekmētu skolēnu adaptāciju, skolēniem no sākumskolas (4.klases) pārejot uz pamatskolu (5.klasi)?

Jā

Nē

4. Vai Jūsu skolēnam tiek sniegti atbalsta pasākumi (piem. psihologa konsultācijas, individuālas konsultācijas utml.), lai veicinātu viņa adaptāciju, pārejot no sākumskolas (4.klases) uz pamatskolu (5.klasi)?

Jā

Nē

Nezinu

5. Vai skolotāji mācību un audzināšanas darbā palīdz Jūsu bērnam ar adaptāciju, pārejot no sākumskolas (4.klases) uz pamatskolu (5.klasi)?

Jā, palīdz

Palīdz, ja skolēns lūdz palīdzību

Palīdz, ja vecāks lūdz palīdzību

Nē, nepalīdz

6. Ar kādām emocijām un noskaņojumu Jūsu bērns uzsāka mācības 5.klasē?

Atvērtais jautājums

7. Ar kādām emocijām un noskaņojumu jūsu bērns pabeidz mācības 5.klasē?

Atvērtais jautājums

Sadarbība un atbalsts

8. Vai Jūs esat apmierināta (-s) ar sadarbību starp Jums un skolu?

Jā

Kā kuru reizi

Nē

9. Vai Jūs zināt, kādi atbalsta pasākumi Jūsu skolniekam ir pieejami skolā?

Jā

Nē

10. Kādi atbalsta pasākumi ir pieejami Jūsu skolēnam skolā?

Individuālās pedagoga konsultācijas

Sociālā pedagoga konsultācijas

Psihologa konsultācijas

Visi iepriekš minētie

Nezinu

11. Vai Jūs esat apmierināts (-s) ar saņemtajiem atbalsta pasākumiem?

Jā

Nē

Grūti pateikt

Atbalsts netiek nodrošināts/nav vajadzīgs

12. Vai Jums vēl ir kādi komentāri par sava bērna labbūtību, adaptāciju?

Atvērtais jautājums

3.pielikums – Aptauja pamatskolas skolēniem par viņu labbūtību skolā

Sveiks/-a!

Lūdzu, atbilde uz jautājumiem par savu labbūtību skolā.

Aptauja ir anonīma.

Vispārējā labbūtība skolā

1. Vai tev patīk apmeklēt skolu?

Jā, vienmēr

Gandrīz vienmēr

Reizēm

Gandrīz nekad

Nē, nekad

2. Kā tu jūties skolā?

Ļoti labi

Labi

Apmierinoši

Slikti

Ļoti slikti

Klases vide

3. Vai tavas klases audzinātāja rūpējas par klasi?

Jā

Drīzāk, jā

Drīzāk nē

Nē

4. Vai tava klase ir draudzīga?

Ir draudzīga

Dažreiz ir draudzīga, dažreiz nav draudzīga

Nav draudzīga

Man neinteresē klases dzīve

5. Vai tev klasē ir draugi?
Jā, ir
Nē, nav
6. Cik svarīgi tev ir, lai klasē būtu draugi?
Ļoti svarīgi
Svarīgi
Vidēji svarīgi
Nedaudz svarīgi
Nav svarīgi

Labizjūtu ietekmējošie faktori

7. Vai tev klasē/skolā kāds dara pāri?
Jā, bieži
Dažreiz
Nē, nekad
8. Cik apmierināts tu esi ar savām mācību sekmēm?
Ļoti apmierināts
Diezgan apmierināts
Diezgan neapmierināts
Ļoti neapmierināts
9. Skolā savas problēmas, grūtības varu pārrunāt ar (vari atzīmēt vairākas atbildes):
Klases audzinātāju
Citiem skolotājiem
Sociālo pedagogu
Psihologu
Draugiem
Klases biedriem
Vecākiem
Ne ar vienu

Vispārīgi

10. Vai tev vēl ir kādi komentāri par savu labsajūtu skolā?
Atvērtais jautājums, Nav obligāts

4.pielikums - Skolotāju viedoklis par skolēna labbūtnību, adaptāciju, sadarbību un atbalstu pārejā no sākumskolas uz pamatskolu

Intervija Nr1.

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Skolotājs, kas viņus baksta, stumda Tu redzi, ka bērns meklē Pedagogs palīdz vairāk pastumdīt, paaicināt, atgādināt Atgādina kad ir pagarinātā grupa, kur tev ir jābūt, pie kura skolotāja Mums ir jāpaļaujas uz bērniem Esam iemācījušās, ka viņiem jāļauj nomierināties, palikt vienam Skolotāja iniciatīva Tu redzi</i></p>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p> <p>Skolotāju metodes</p> <p>Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p> <p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p> <p>Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības var mazināt uzvedības problēmas un veicināt akadēmiskos panākumus.</p>	<p>Fabian, 2000</p> <p>Goldberg, 2006</p> <p>Buffet, 2019</p>
<p><i>Teorētiski viņiem ir sava klases telpa, bet praktiski viņi netiek ielaisti No rītiem, starpbrīžos nav kur palikt Audzinātājs nav visu laiku klāt Viņiem pašiem ir jāatrod Drīkst aiziet pašiem uz ēdamzāli un paši sev uzliek ēdienu Kaut kur jābūt klusiem Nesaprot, kur jāiet Mazās skolas plusiņš Sasiņšies, piecelsies un nākošreiz vairs tur nelīdīs Nesaprot ko katra skolotāja grib</i></p>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p> <p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Orska, 2006</p> <p>Reicher & Matischen, 2018</p>

<p><i>Bērns nejūtās nekam vajadzīgs un viņš nedara</i> <i>Ir pašam jātiek galā</i> <i>Starpbrīdī ir bērnam jāļauj elpot</i> <i>Drīkst aiziet pašiem uz ēdamzāli un paši sev uzliek ēdienu</i> <i>Ir jau skolotāji zināmi</i> <i>Vajadzīga mūsu palīdzība</i> <i>Jāliek mierā</i></p>		<p>Pielāgošanās skolai un tās radītiem jauniem apstākļiem ietekmē skolēnu un viņa akadēmiskos panākumus, attieksmi un uzvedību.</p>	<p>Ladd, 2003</p>
<p><i>Neprot noorientēties brīžiem, atrast Negribas</i> <i>Viņi ir lieli</i> <i>Viņi nesaprot</i> <i>Nezina</i> <i>Jūtās tādi varonīgāki, pašpārliecinātāki</i> <i>Neapzinās</i> <i>Nedara</i> <i>Ignorēja</i> <i>Ātri saprot ko vispār var un ko nē</i></p>	<p>Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas</p> <p>Skolēnu sociālā un emocionālā kompetence</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p> <p>Emocijas sociālajā mijiedarbībā pilda komunikatīvas un sociālas funkcijas. Ar emociju palīdzību tiek nodotas cilvēku domas, nodomi kā arī cita veida informācija.</p>	<p>Dogani, 2019</p> <p>Keltner & Haidt, 2001</p>
<p><i>Mammai pasaki, un viņu pilnīgi var redzēt, ka dusmīga un ar tevi vairs nekomunicē</i> <i>Ir ģimenes, kur pārspīlē, sadarbojas</i> <i>Pārprūpe</i> <i>Ir tādi vecāki, kas jau no sākuma runā jā, tavš bērns jau var viņš prot aiziet viens, bet manējais neprot</i> <i>Pārlietu liela atbildība no vecākiem</i> <i>Pārlietu liela vienaldzība no vecākiem</i> <i>Mamma neļāva</i> <i>Vecāki ignorēja viņu</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>

		vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks	
--	--	--	--

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības

Intervija Nr.2

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<i>Vairāk uzmanības</i> <i>Vairāk jāiegroza</i> <i>Es teikšu, kur tev iet meklēt</i> <i>Jāpārorientējas</i> <i>Visu norādījis</i> <i>Ja mēs redzam problēmu</i> <i>Es jau plus minus zinu, kam vajadzēs kāda veida to pamudinājumu, vai tieši otrādi</i> <i>Es zinu, ka viņam vajag iedrošinājumu</i> <i>Es jau zinu, ka šīs bērns ir tas, kuram vajag, lai viņu iedrošina</i> <i>Es jau ar to strādāšu, es jau zināšu, kur es viņu klasē nolikšu</i> <i>Es zinu, ka viņam nekad neko neiedod līdz no tā, kas būtu tur atbalstā nepieciešams</i> <i>Es jau vienmēr padomāšu</i> <i>Ja es zinu, ka tas vecāks ir tāds, es arī meklēšu risinājums un tikšu galā</i> <i>Mūsu uzdevums ir izvērtēt</i> <i>Skolotājam ir jāiepazīst</i> <i>Stingra skolotāja</i> <i>Skolotāja, kas kontrolē visu procesu. neļauj, nekur iet</i>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p> <p>Atbalsts un sociālo un emocionālo prasmju attīstība</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p> <p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p>	<p>Fabian, 2000</p> <p>Goldberg, 2006</p>
<i>Skolotāja nesēž blakus un nepalīdz</i> <i>Tā kā tāda sava māja nav</i> <i>Skolotāji jau arī pavaktē</i> <i>Nav tā viena mamma</i> <i>Audzinātājs nav tik bieži klāt</i>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa</p>	<p>Orska, 2006</p>

<p><i>Vairāk tās norādītes Stingrā roka tur viņus Stingri noteikumi, bet tie noteikumi ir saprotami un kaut kādi, kas pieļauja arī viņa izvēli</i></p>	<p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Reicher & Matischen, 2018</p>
<p><i>Uzvedības un kaut attiecība problēmas Ir gatavi Netiek ar to galā Brīvība sakāp galvā Palielē bravurīgāki Ir brīvāki Iet pāri malām Veidojas tā patstāvība Viņš raud, varbūt viņš biežāk sakašķējās un nevar atrisināt kaut kādas emocionālas situācijas, lietas, aizmirst Nesaprot, kur jāiet Apjucis vai nu tieši otrādi ir baigais varonis Vajag iedrošināšanu</i></p>	<p>Skolēnu sociālo un emocionālo prasmju attīstība</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p>	<p>Dogani, 2019</p>
<p><i>Vecāks, ja viņš paklausa un ir ieinteresēts sadarboties, viņš iet un palīdz, un meklē Vienmēr sadarbojās Ģimenes, kur vienkārši nesadarbojās nekad Ignorē Pārprūpe Atbalstu</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p> <p>Iesaistīšanās</p> <p>Audzinašanas stili</p> <p>Sociālā un emocionālā attīstība</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>

		pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks	
--	--	--	--

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības.

Intervija Nr.3

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<i>Skolotājs pasaka Es vedu viņus, ka viņiem jābūt pagarinātā grupā Skolotājam labs kontakts Ka skolotāja neatsaka Taisīju kopējo sapulci Man bija sarunas ar kolēģiem Biju kā audzinātāja iegājusi dažās stundās paskatīties</i>	Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā Atbalsts Sociālo un emocionālo prasmju attīstība	Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu. Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.	Fabian, 2000 Goldberg, 2006
<i>Jauno audzinātāju ilgi nepieņem Iet pie savas sākumskolas skolotājas klasē tusēties, nu, tā, atrasties tajā telpā, jo viņi tur visu laiku dzīvojuši Nebija sava telpa Piesaiste noteiktai telpai un pedagogam</i>	Skolas vide (mikroklimats) Fiziskā vide, telpu šaurība	Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību. Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavadā lielāko savas dienas daļu	Orska, 2006 Reicher & Matischen, 2018
<i>Patstāvīgi neprot kontaktēties Neprot darīt Neaiziet uz konsultācijām Ir priecīgi</i>	Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas	Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavadā izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas	Dogani, 2019

<p><i>Ir brīvi</i> <i>Nenopietni</i> <i>Mājasdarbi varbūt netiek izpildīti</i> <i>Jūtas slikti, netiek galā ar kaut ko</i></p>	<p>Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes</p> <p>Labbūtība</p>	<p>novēd pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p> <p>Emocijas sociālajā mijiedarbībā pilda komunikatīvas un sociālās funkcijas. Ar emociju palīdzību tiek nodotas cilvēku domas, nodomi kā arī cita veida informācija.</p>	<p>Keltner & Haidt, 2001</p>
<p><i>Vecāki ir izvirzījuši kaut kādas pretenzijas</i> <i>Vecāki gribēja runāt individuāli</i> <i>Vecāki teica drīkst pateikt visu klātbūtnē</i> <i>Vecāks palūdza</i> <i>Vecāki teica man</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p> <p>Sociālā un emocionālā attīstība</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsistenti, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības

Intervija Nr.4

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Audzinātāja personība</i> <i>Nepārbauda, nekontrolē</i> <i>Mēs esam tās mammas bijušas</i> <i>Atbildam</i> <i>Sasaiste</i></p>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p>	<p>Fabian, 2000</p>

<p><i>Problēmas raksturojumu Prasu atļauju Labs kontakts</i></p>	<p>Skolotāja pieejas sociāli emocionālo prasmju attīstībā</p> <p>Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem</p> <p>Labbūtība</p>	<p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p> <p>Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības var mazināt uzvedības problēmas un veicināt akadēmiskos panākumus.</p> <p>Skolēnu labbūtība ir psiholoģisko, kognitīvo, sociālo un fizisko darbību spējas, kas nepieciešamas, lai dzīvotu laimīgu un pilnvērtīgu dzīvi.</p>	<p>Goldberg, 2006</p> <p>Buffet, 2019</p> <p>PISA, 2015</p>
<p><i>Viņi dzīvoja pa koridoru Viņus jāpieskata Viņi dejo praktiski lielākā daļa visi Viņiem ir tā sasaiste netiek pārautas saites</i></p>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p> <p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Orska, 2006</p> <p>Reicher & Matischen, 2018</p>
<p><i>Viņi ir brīvi Patstāvības trūkst Viņi jūtas lieli</i></p>	<p>Skolēnu uzvedība un sociālo attiecību problēmas</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p>	<p>Dogani, 2019</p>
<p><i>Pretimnākoši Vecāki atļauj Naidīgi vecāki savā starpā</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p>

		<p>iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekoncekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks</p>	Golaska, 2013
--	--	--	---------------

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības

Intervija Nr.5

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<i>Otrā mamma</i>	Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā	Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.	Fabian, 2000
<i>Vienotas prasības</i>			
<i>Pareizi iemāca</i>	Skolotāju pieejas sociālo un emocionālo prasmju attīstībā	Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.	Goldberg, 2006
<i>Jaunas prasības</i>			
<i>Viņš zin tos bērnus</i>			
<i>Skolotājs sauc pareizos terminus</i>			
<i>Parunāt</i>	Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem	Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības var mazināt uzvedības problēmas unveicināt akadēmiskos panākumus.	Buffet, 2019
<i>Mēs eksperimentējam</i>			
<i>Māca ar pareiziem terminiem</i>			
<i>Sadarbība</i>			
<i>Risinām kopā</i>			
<i>Skolotājs ar savām prasībām</i>			
<i>Sadraudzieties</i>			
<i>Precīzi notiekumi un skaidrība</i>			
<i>Neslēpt nu ja tur kaut kas</i>			

<p><i>Runāt, atklāti, nevainot</i> <i>Saprata</i> <i>Audzinātāja personība</i> <i>Mierināju</i> <i>Izrunāju skaļi</i> <i>Pastaigāties</i> <i>Uzreiz informējam</i> <i>Nepārmetu</i> <i>Pedagogiskā intuīcija</i> <i>Sazobīte, jā, priekšmeta skolotājas ar audzinātāju</i> <i>Skolotāja arī ar vecākiem kontaktējas pamana tos sīkumus un runā</i> <i>Domājam par bērnu</i> <i>Pamanīt tos bērnus, tos klusos bērnus</i></p>			
<p><i>Skolotāji nav sveši</i> <i>Ir izmesti arī no klases telpas</i> <i>Jāsāk mācīties staigāt pa dažādām telpām</i> <i>Viens otru pazīstam un viens otru zinām</i> <i>Mazās klasēs mums ir arī pagarnātās grupas</i> <i>Ir stipra klase</i> <i>Noteikumi klasē</i> <i>Bērniem ir labi</i> <i>Skolotāju, ar kuru tu varētu parunāt</i></p>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p> <p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Orska, 2006</p> <p>Reicher & Matischen, 2018</p>
<p><i>Apjūk</i> <i>Aiziet parunāties</i> <i>Mēģina izmantot jaunu, jaunu skolotāju vai jaunu klases audzinātāju</i> <i>Ir pieradis pie vienotām prasībām</i> <i>Ieiet tajā pieaugšo dzīvē.</i> <i>Nevar pielāgoties</i> <i>Ir problēmas</i> <i>Pretestība</i></p>	<p>Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p>	<p>Dogani, 2019</p>

<p><i>Precīzi notiekumi un skaidrība</i> <i>Izskaidro visu</i> <i>Vecāki, kādas ir viņu ambīcijas, kādas ir viņu prasības</i> <i>Vecāki ir diezgan pretim nākoši</i> <i>Vecāki ļoti, ļoti tā kā protestē</i> <i>Vecāki vairs nespurojās un ved</i> <i>Ne visi vecāki jau arī stāsta kaut kādas lietas</i> <i>Mammas saka, es gribu, lai viņš liek</i> <i>Kad vecāks saka, nu, tomēr mēģinās</i> <i>Vecāki mobingo skolotāju</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>
--	--	--	---

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības

Intervija Nr.6

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Izrunāties</i> <i>Motivēt</i> <i>Jāiegulda liels darbs</i> <i>Sadarbība</i> <i>Robežu taustīšana- iepazīšanās</i> <i>Izdomāt jaunus pienākumus</i> <i>Izskaidrot</i> <i>Aizrādu un skaidroju</i></p>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p> <p>Skolotāju pieejas sociālo un emocionālo prasmju attīstībā</p> <p>Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p> <p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p> <p>Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības</p>	<p>Fabian, 2000</p> <p>Goldberg, 2006</p> <p>Buffet, 2019</p>

		var mazināt uzvedības problēmas unveicināt akadēmiskos panākumus.	
<p><i>Mainās pati skolas ēka</i> <i>Tagad viena klase ir salikta no vienas veselas un puses citas paralēlās klases</i> <i>Klases audzinātāja nav fiziski blakus</i> <i>Mijiedarbība ar citiem bērniem</i> <i>Ļauju bērniem izvēlēties no manis piedāvātajiem papildus pienākumiem</i> <i>Var izpausties- parādīt sevi un protams tikt novērtētiem</i> <i>Katrs atbild par savu rīcību pats</i> <i>Individuālās sarunas</i> <i>Ne vienmēr sanāk visiem saliedēties</i></p>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p> <p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Orska, 2006</p> <p>Reicher & Matischen, 2018</p>
<p><i>Saprot ar kādu mērķi viņš nāk uz skolu</i> <i>Motivācija</i> <i>Nav kļuvuši savam vecuma posmam- atbilstoši patstāvīgi</i> <i>Liela interese- vēro, tausta robežas, var teikt testē mūs skolotājus</i> <i>Nerunā</i> <i>Kļūst ļoti runātīgi</i> <i>Vēlas visur iesaistīties</i> <i>Ir nedaudz atstumti</i> <i>Nespēj filtrēt</i></p>	<p>Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas</p> <p>Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p> <p>Emocijas sociālajā mijiedarbībā pilda komunikatīvas un sociālas funkcijas. Ar emociju palīdzību tiek nodotas cilvēku domas, nodomi kā arī cita veida informācija.</p>	<p>Dogani, 2019</p> <p>Keltner & Haidt, 2001</p>
<p><i>Vecāks grib atbalstīt</i> <i>Pret skolu ir necieņa mājās</i> <i>Ir vecāki ,kas ļoti strādā ar savu bērnu</i> <i>Vecāks palīdz</i></p>	<p>Vecāku loma skolēnu attīstībā</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>

		adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks	
--	--	--	--

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības

Intervija Nr.7

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<i>Sajustu, kas ir klase</i> <i>Stāstītu</i> <i>Savas prasības</i> <i>Pārrunājam</i> <i>Izrunājam</i> <i>Pēc iespējas vairāk būt ar viņiem</i> <i>Saziņā ar vecākiem</i> <i>Par klases problēmām runājām</i> <i>Mācāmie socializēties, adaptēties, draudzēties</i> <i>Kopīgā sadarbība</i> <i>Komunikācija</i> <i>Sadarbība</i> <i>Precīzāk formulēt uzdoto</i> <i>Par visu atbildēja</i> <i>Nedrīkst skolotājs kliegt</i> <i>Ikmēneša sapulces</i> <i>Izstrādājām noteikumus</i> <i>Lielāka atbildība</i> <i>Vērot</i>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p> <p>Skolotāju pieejas sociālo un emocionālo prasmju attīstībā</p> <p>Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p> <p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p> <p>Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības var mazināt uzvedības problēmas unveicināt akadēmiskos panākumus.</p>	<p>Fabian, 2000</p> <p>Goldberg, 2006</p> <p>Buffet, 2019</p>
<i>Izklīst pa visu skolu</i> <i>Klases arī draudzīgi dzīvojušas</i>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas</p>	<p>Orska, 2006</p>

<p><i>Kopā un visādos izbraucienos un pasākumos</i> <i>Nemēģinam viņus atraut vienu no otras</i> <i>Katrai klase ir jādzīvo sava dzīve</i> <i>Citas klases, citi skolotāji, citas prasības</i> <i>Viņus atbalstu</i></p>	<p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Reicher & Matischen, 2018</p>
<p><i>Nesaprot, kas ar viņiem tagad notiek</i> <i>Var visu</i> <i>Skaļi haotiski un konfliktējoši</i> <i>Aizrāvušies</i> <i>Pārņemti</i> <i>Nav baigi motivēti</i> <i>Neuzvedās klusu</i> <i>Staigā pa klasi</i> <i>Sarežģīta</i></p>	<p>Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas</p> <p>Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p> <p>Emocijas sociālajā mijiedarbībā pilda komunikatīvas un sociālas funkcijas. Ar emociju palīdzību tiek nodotas cilvēku domas, nodomi kā arī cita veida informācija.</p>	<p>Dogani, 2019</p> <p>Keltner & Haidt, 2001</p>
<p><i>Vecāki, neviens man nav zvanījis</i> <i>Neviens nav atnācis</i> <i>Vecāki ceturtnā klasē arī nesaprot vēl, nesaprot vēl, kas notiek</i> <i>Vecāki daudz ātrāk visu varētu noskaidrot, ja viņi paši sazinātos ar skolotājiem</i> <i>Vecāki nedrīkst kliegt</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>

		vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks	
--	--	--	--

Intervija Nr.8

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<i>Es pieskatu</i> <i>Es sazinos ar viņiem</i> <i>Jāatrod citas metodes</i> <i>Jābūt ir arī tai stigrībai</i> <i>Izrunājam</i> <i>Saimnieks</i> <i>Jāizdara</i> <i>Paslavēt</i> <i>Sadarbojāmieš</i> <i>Pašam jātiek galā</i> <i>Interesanti risinājumi</i> <i>Palīdzēt, var</i> <i>parunāt</i> <i>Jātiek galā</i>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p> <p>Skolotāju pieejas sociālo un emocionālo prasmju attīstībā</p> <p>Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p> <p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p> <p>Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības var mazināt uzvedības problēmas un veicināt akadēmiskos panākumus.</p>	<p>Fabian, 2000</p> <p>Goldberg, 2006</p> <p>Buffet, 2019</p>
<i>Nav vairs viens kabinets, viņi staigā pa visu skolu</i> <i>mazāk tiek pieskatīti</i> <i>tā pa draugam, bet nevar vienmēr pa draugam</i> <i>lai klasē uzvar tas pozitīvais</i> <i>stundā jābūt interesantākai, radošai, aizraujošai, jābūt rezultātam</i> <i>Lielāka brīvība</i>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p> <p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Orska, 2006</p> <p>Reicher & Matischen, 2018</p>
<i>Mazliet ātrāk attīstas</i> <i>Kļūst patstāvīgāki</i> <i>radziņi aug</i>	<p>Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras</p>	<p>Dogani, 2019</p>

<p><i>Gribas viņiem vairāk atļauties, parādīt, cik viņi lieli visādā veidā Mierīgi un kārtīgi Cīnās par to savu lomu Pārkāpuši robežas</i></p>	<p>Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes</p>	<p>ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p> <p>Emocijas sociālajā mijiedarbībā pilda komunikatīvas un sociālas funkcijas. Ar emociju palīdzību tiek nodotas cilvēku domas, nodomi kā arī cita veida informācija.</p>	<p>Keltner & Haidt, 2001</p>
<p><i>ļoti rūpīgi, visu laiku visam seko katrs vecāks, viņš jau, tāpēc mēs jau bezgalīgi savu bērnu mīlam, lai ko viņš nedarītu</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības

Intervija Nr.9

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Blakus Kopā Jāiedrošina Pieņemu</i></p>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p>	<p>Fabian, 2000</p>

<p><i>Pajautāju Runājās Uzmana Vienojoties Sazinos ar vecākiem Saprast Aprunājas Ieteicām Atradīšu instrumentu Pretīmnākoša Sazinos ar vecākiem Cenšas, un mēģina tos bērņus iepazīt Palīdzēt Zin vai saprot Redzu un es saprotu Sadarbība</i></p>	<p>Skolotāju pieejas sociālo un emocionālo prasmju attīstībā</p> <p>Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem</p>	<p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p> <p>Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības var mazināt uzvedības problēmas unveicināt akadēmiskos panākumus.</p>	<p>Goldberg, 2006</p> <p>Buffet, 2019</p>
<p><i>Zina, es zinu, kur ir sporta zāle, es zinu, kur jāiet Nav klases telpa Var nākt uz šo telpu Drūzma lielāka, rinda ēdnīcā, kas viņiem tāds neierasts Mēs palīdzam viens otram Sākumskolā nedrīkstēja lietot telefonus, arī starpbrīžos, tad šeit to drīkst Es aizeju viņus satikt Un sākumā arī pēcpusdienā pavadīju, tā kā sagaidīju pēc pēdējās stundas Mēs viņiem dodam kaut kādus bonusušus un pretī sagaidām, nu, arī</i></p>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p> <p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Orska, 2006</p> <p>Reicher & Matischen, 2018</p>
<p><i>Priecīgi, satraukti Mazliet nobijušies Mazliet jau pieauguši sajūtās Patstāvīgākiem Ar telefonu rokā Smaidīgs, plāpīgs</i></p>	<p>Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p>	<p>Dogani, 2019</p>

<p><i>Atvērti jaunajam</i> <i>Patīk skatīties</i> <i>Netik nopietna attieksme pret mācībām</i> <i>Nepieņem tās pārmaiņas</i> <i>Viņi ātri pieņem to jauno</i> <i>Trauksmaināki viņi izaicinošāk uzvedās</i></p>	<p>Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes</p>	<p>Emocijas sociālajā mijiedarbībā pilda komunikatīvas un sociālas funkcijas. Ar emociju palīdzību tiek nodotas cilvēku domas, nodomi kā arī cita veida informācija.</p>	<p>Keltner & Haidt, 2001</p>
<p><i>Vecāku atļaujas</i> <i>Vecāks man dod piekrišanu</i> <i>Vecākiem ir labas attiecības ar skolotāju</i> <i>Vecāki ir diezgan, nu, es teiktu ļoti ieinteresēti</i> <i>Notiek vecāku šķiršanās ļoti bieži</i> <i>Vecāks var sūtīt bērnu uz skolu un būt mierīgs</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsekventi, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p> <p>Golaska, 2013</p>

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības

Intervija Nr.10

Satura vienība	Kategorija	Interpretācija	Autors (-i)
<p><i>Atbalstu</i> <i>Palīdzēt</i> <i>Pārjautāt</i> <i>Būt draugs, palīgs, mācību spēks, uzticības persona</i> <i>Novērot</i></p>	<p>Skolotāja loma skolēna sociālās adaptācijas procesā</p>	<p>Adaptācija skolas videi nav tikai situācija, kas bērnam ir jārisina vienam, bērns pielāgojas skolai ar skolotāju un citu cilvēku, kas viņam apkārt atbalstu.</p> <p>Skolotāji ne tikai sniedz skolēniem akadēmiskās zināšanas, bet arī veicina sociālo un emocionālo</p>	<p>Fabian, 2000</p> <p>Goldberg, 2006</p>

<p><i>Fleksibli Pamanīt Aicināt Uzprasīt Ieteikt Painformēt Sadarboties Izrunāju, izstāstu Jāpamana Palīdzēt viņam savākties</i></p>	<p>Skolotāju pieejas sociālo un emocionālo prasmju attīstībā</p> <p>Skolotāju sociālās attiecības ar skolēniem</p>	<p>prasmju attīstību, kas, savukārt, ir būtiskas veiksmīgai sociālajai adaptācijai.</p> <p>Labas attiecības starp skolotājiem un skolēniem palīdz skolēniem attīstīt pašvērtējumu un uzlabo skolēnu garīgo veselību. Vienlaikus šādas pozitīvas attiecības var mazināt uzvedības problēmas un veicināt akadēmiskos panākumus.</p>	<p>Buffet, 2019</p>
<p><i>Tā arī ir viena no lielākajām problēmām, jo ja viņi iepriekš jutās diezgan droši tajā savā ēkā, jau četrus gadus dzīvojot, tad te viņam ir nedrošība Klase ir draudzīga Ekskursijas, pārgājienus Mēs runājam kopā, ko mēs varējam darīt Dod viņam to iespēju mainīties Var izlabot Parunājos individuāli</i></p>	<p>Skolas vide (mikroklimats)</p> <p>Skolēnu pieredze skolā</p>	<p>Skolas vidi raksturo divi rādītāji; skolas mikroklimats, jeb skolas psiholoģiskā vide un skolas fiziskā vide. Skolas fiziskā vide ir telpas un apkārtējā vide, kas netieši ietekmē skolēnu uzvedību. Telpu šaurība ietekmē skolēnu uzvedību un rada paaugstinātu stresa līmeni. Savukārt, psiholoģiskā vide tieši ietekmē skolēna uzvedību.</p> <p>Ir jāņem vērā, ka skola nav tikai mācību pasaule, kurai jārosina interese un motivācija mācīties, bet arī visaptveroša sociāla pasaule, kurā skolēns pavada lielāko savas dienas daļu</p>	<p>Orska, 2006</p> <p>Reicher & Matischen, 2018</p>
<p><i>Aktīvie, kas jau visu zina Pasīvie, kas baidās Bailīgāks Jūtas drošāk Būt kā palīgiem Tādus diezgan valdonīgus uzņēmis bija apgriezienus pret pārējiem Pelna pozitīvos vērtējumus Saprot, cik grūti, īsenībā ir pozitīvo nopelnīt</i></p>	<p>Skolēnu uzvedība un attiecību problēmas</p> <p>Skolēnu sociālās un emocionālās prasmes</p>	<p>Pamatskolas skolēniem ir raksturīgas izteiktākas fiziskās, fizioloģiskās un psihiskās izmaiņas, ko pavada izmaiņas socializācijā, emocijās, gribā un kuras ietekmē viņu uzvedību, sadarbību un citas lietas, kas noved pie pārpratumiem, konfliktiem un novirzēm, kas rada sekas.</p> <p>Emocijas sociālajā mijiedarbībā pilda komunikatīvas un sociālas funkcijas. Ar emociju palīdzību tiek nodotas cilvēku domas, nodomi kā arī cita veida informācija.</p>	<p>Dogani, 2019</p> <p>Keltner & Haidt, 2001</p>
<p><i>Bērnu audzina ģimene Sadarbojos Nāk tieši no ģimenes, kad konflikts ir bijis mājās vai vēl kaut kas</i></p>	<p>Vecāku iesaistīšanās skolēna sociālā adaptācijā</p>	<p>Ģimenes un vecāku līdzdalība ir būtiska pamatskolas vecuma bērnu mācībām un attīstībai. Tas ir periods, kad bērni piedzīvo būtiskas attīstības izmaiņas. Ģimeņu</p>	<p>Monansala & Macatabon, 2023</p>

<p><i>Ir lietas kursā</i></p>		<p>iesaistīšanās ir nepieciešama, lai veicinātu bērnu mācīšanos, sociālo un emocionālo attīstību.</p> <p>Ģimene ir tas institūts, kurš primāri un vistiešāk ir iesaistīts skolēna sagatavošanā tam ko nesīs skola, mijiedarbība ar skolotājiem, vienaudžiem un citiem skolēniem. Ģimenei un tās videi ir galvenā ietekme uz sociālās adaptācijas procesu. Svarīgs faktors adaptācijas spēju attīstībā ģimenēs ir saites starp bērnu un viņa vecākiem, kas nodrošina drošības sajūtu un ir pamats tālākai socializācijai. Arī audzināšanas stili būtiski ietekmē adaptīvās spējas. Ja vecāki ir nekonsistenti, pārlietu aizsargājoši, pārmērīgi liberāli vai stingri un viņi nenodrošina drošības konsekvences sajūtu, adaptācijas process ir daudz grūtāks</p>	<p>Golaska, 2013</p>
-------------------------------	--	--	----------------------

Tabulā uzskaitītas oriģinālvienības

5.pielikums - Intervijas ar skolotāju transkripts

Pirmais ir, ka no trešās klases, kur skolotājs no pirmās līdz trešai klasei, ir bijis palielam viens skolotājs, kas viņus baksta, stumda. Viņi ir vienā telpā pārējot uz 4. klasi. Teorētiski viņiem ir sava klases telpa, bet praktiski viņi netiek ielaisti tikai ar skolotāju. Jā, no rītiem, starpbrīžos nav kur palikt. Viņi neprot noorientēties brīžiem, atrast, kurā telpā viņiem ir jābūt. Tas rada haosu it sevišķi tie, kas ir stumdāmi.

Viņiem pašiem ir jāatrod, kur jāiet, un tad viņiem arī negribas iet uz to pagarināto grupu, kad stundas beidās. Jo viņi ir lieli, jā it kā un negribi, lai viņus iet pieskatīt. Bet tā lielākā problēma ir, ka viņi nesaprot, kur viņiem jāiet un kur viņiem palikt. Man vismaz tā šķiet, jo šobrīd arī viņiem bija tāds, kas kā mums nav klase.

Mazā skolā jau ir viegli, tu redzi, ka tas bērns kaut ko meklē.

Katru dienu, jā, no rīta līdz vakaram audzinātājs arī nav visu laiku klāt.

Pedagogs palīdz vairāk pastumdīt, paaicināt, atgādināt ka jāiet.

Atgādina kad ir pagarinātā grupa, kur tev ir jābūt, pie kura skolotāja, viņš nezina, uzej aukšā sarakstiņā paskaties.

Un īstenībā ir ļoti atkarīgs, kas ir bijis iepriekšējais audzinātājs. Vai viņi ir bijuši jau pastāvīgāki, vai viņi ir bijuši, nu tā, ka ne pa labi ne pa kreisi un te 35 reizes jāpasaka. Es neteikšu, es vienreiz pateikšu ir ir, nav nav.

Bet jūs mums neierakstījāt dienasgrāmatā, nu kādreiz, kad tas bija. Tas ir atkarīgs arī no iepriekšējās audzinātājas.

Jā, ja audzinātājs ir līdz tam jau kaut kur kaut ko jau pašam darīt.

Vai jābūt kaut vai ta, ka viņi paši aizies, kaut kur jābūt klusiem, viņi zinās jau. A, tad, ja tev visu laiku ir tā kā tādiem cāļiem.

Jā, kā jau iepriekš teicu, viņi ir lielāki, viņi jūtās tādi varonīgāki, lielāki, pašpārliecinātāki.

Man īstenībā atkal liekas, ka tas ir pozitīvi.

Mums jau ir jāpaļaujās uz tiem bērniem.

raudādams skrien līdzī

Viņam vairāk ir vajadzīga mūsu palīdzība. Nesaprot, kur jāiet.

Un to arī saproti vai mums ir viena, nu, nevar saprast, vai bļaut, vai normāli skaidrot. Un tad beigās saproti, ka, īstenībā, tam bērnam esam iemācījušas, ka viņiem jāļauj nomierināties, palikt vienam,

un pēc tam tu pie viņa nāc pēc kaut kāda laika. Viņš izraudāsies. No sākuma, nu kas tev ir, nu savācies nevar. Nu, saulīt, viss būs labi, un vienalga, auro, bļauj. Un pēc tam izrādās, ka viņu vienkārši jāliek mierā, un tad tu nāc.

Algoritmu varbūt neizstrādājam

Atbalsta pasākumu noteikšana ne vienmēr ir vecāka iniciatīva. Pa lielam tā ir skolotāja iniciatīva, kas liek vecākiem sakārtot, lai bērnam ir atbalsta pasākumi.

Mazās skolas plusiņš.

Varbūt skolas vecākiem reizēm nepatīk, ka tu redzi visu ko tas bērns dara. Tu redzi pirmā klasē, kad ir bērns, un tu mammai pasaki, un viņu pilnīgi var redzēt, ka dusmīga un ar tevi vairs nekomunicē, bet tu redzi, ka tur ir problēma tam bērniņam. Vēlāk būs vēl lielāka.

Un ir ģimenes, kur pārspīlē, sadarbojas no rīta jā viņam no rīta sāpēja puncītas pavērojiet, kas tur būs. Pāraprūpe kaut kā. Bet ir arī daži piezvani manai mammai, jo man liekas, sāp galva. Liekas, vai sāp. Man liekas, ka man sap.

Ir tādi vecāki, kas jau no sākuma runā jā, tavs bērns jau var viņš prot aiziet viens, bet manējais neprot. Kā viņš tagad tiks no mūzikas skolas uz mākslas skolu un otrādi?

Sasitīsies, piecelsies un nākošreiz vairs tur nelīdīs.

Jā, zinu, kas ir 5.klasē,pulksteņus daudzi nesaprot, neapzinās. Pēc cik ilga laika, kur jābūt.

Jā ir kritiens

tāpēc, ka nesaprot ko katra skolotāja grib.

Mainot skolotājas vai skolu vienmēr ir kritums, kamēr tu izkod to skolotāju un kamēr skolotājs izkož tevi.

Un man šeit nāk arī vairāki priekšmeti klāt, arī tāpēc krītas.

Neveiksmē ir pārlietu liela atbildība no vecākiem. Un neveiksmē ir pārlietu liela vienaldzība no vecākiem. Jo tas bērns nejūtās nekam vajadzīgs un viņš nedara.

Jo tas bērns reāli nesaprotu, ka tu viņam liec darīt, bet mamma neļāva. Un otrs ir tas, ka viņš ignorēja vecākus, vecāki ignorēja viņu un viņš tāds ielas bērniņš, kuram ir pašam jātiek galā. Bet tie, kas ir stumdāmi grūstāmi, nu tas zelta vidusceļš, tiem jau vairāk vai mazāk ir tas veiksmes stāsts ka tu jau to bērnu iegrozīsi, kur viņam jāiet, kas jādara.

Pamācīsies pats, sapratīs pats, nebūs varbūt vienmēr eu nu kas tev tur, kas tev tur.

Neļauj nekur iet. Saka ko darīt, piemēram tagad tu zīmēsi, tagad tu... Starpbrīdī piemēram nelaiž ārā

Starpbrīdī ir bērnam jāļauj elpot

Nu, piemēram, drīkst aiziet pašiem uz ēdamzāli un paši sev uzliek ēdienu, nevis tikai tagad iesiet tikai aiz manis, tagad no mazgājat rokas, tagad ejam iekšā, labu apetīti, tagad sākam ēst. Es tev uzlikšu tos salātiņus. Nu, jāļauj tiem bērnam uzlikt tos salātiņus, nu, lai viņš noķēpājas ar tām bietēm, mājās mamma izmazgās.

Nokritīs pa ceļam nu un.

Jā, tad ar jau aiziet. Bet ceturtnā klasē jau uz beigām jau aiziet.

Jā, viņi ātri saprot ko vispār var un ko nē. Un ir jau skolotāji zināmi, viņi jau katru zin.

Jā, noteikti, lielajā skolās noteikti ir citādāk.